

Inhaltsverzeichnis

NARODNA IN
UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

KN Knjižničarske novice

Letnik 26. številka 9/10, 2016

Kazalo

- 3 Uredniški odbor Knjižničarskih novic vam v letu 2017 želi
- 4 Novoletne poslanice
- 7 Plagiatorstvo in njegovo preprečevanje
- 12 12 Mednarodna konferenca slovensko-madžarskih knjižničarjev
- 14 Posvet "Predmetna obrada: pogled unaprijed"
- 16 19. strokovno posvetovanje in Festival potujočih knjižnic
- 18 Potek in obseg statističnih meritev za leto 2015
- 19 Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka in Panevezys district municipal public library (Litva)
- 20 Skriti zakladi
- 22 Branje v kontekstu, intervju z Ireno Štaudohar
- 24 Odziv knjižnic na prireditve v Torontu in Montrealu
- 28 Projekt Ghostwriter
- 30 Priznanja Slovenske sekcije IBBY promotorjem mladinske književnosti in branja
- 32 Iz dnevnega tiska
- 33 Pet minut za knjižnico
- 34 Povabilo ZBDS k sodelovanju

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Za knjižnico: Martina Rozman Salobir

Odgovorna urednica: Mojca Trtnik (e-pošta: mojca.trtnik@nuk.uni-lj.si)

Uredniški odbor: Tomaž Bešter, Janko Klasinc, Meta Kojc, Veronika Potočnik, Gorazd Vodeb, Damjana Vovk

Oblikovanje: Jani Peternelj in Miha Deisinger

Tehnično uredil: Matej Zorec

Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o., Ljubljana

Fotografija na naslovnici: Rotem of qiryat gat: Nostradamus <http://memoryholes.net/>

Naklada: 260 izvodov

Naročila in odpoved tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic

knjznicarske.novice@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-148

Naročnina za leto 2016: 50,00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30,00 EUR za dostop do elektronske oblike.

**Preživite življenje tako,
kot bi plezali na goro.
S pogledom na vrh
se v mislih osredotočite na cilj,
vendar ne spreglejte
čudovitih razgledov.
ki se vam odpirajo med potjo.**

(H. Melchart)

Spoštovani bralci, dragi knjižničarji,

misli namenjene vam pišem še v starem letu, novo leto pa je že skoraj tik pred vrati. To je čas, ko se zazremo vase, pogledamo na prehojeno pot, se spomnimo vseh uspešnih in malo manj uspešnih zaključkov ter se podamo novemu letu naproti. Čaka nas nov začetek, nova pot, nova gora. Ozrmo se visoko proti vrhu in se skupaj podajmo na pot, ki naj bo ravno prav strma in ravno prav varna za nove podvige in izzive. To je tudi čas želja in zahval. Dovolite, da se vam najprej zahvalim, ker pišete prispevke in jih berete. Hvala, ker ostajate naši naročniki ter tudi tako prispevate k razvoju naše stroke. Toplo vabljeni k branju nove številke, ki ob tej priložnosti vključuje novoletne poslanice nekaterih vidnih predstavnikov naše stroke in novoletne želje uredniškega odbora.

Želim vam uspešno, harmonično in sijoče leto 2017!

Mojca Trtnik
odgovorna urednica

*Naj bo leto 2017 polno lepih zvokov in besed, uspešnih podvigov in moči za odloge ugodja,
toplilih oblacil in ravno prav hladnih tušov, polepisanih večerov in mirnih jutrov,
učinkovitih setov in prazničnih, najbolj veselih žetov.*

Tomaz Bešter

*V prihajajočem letu vam želim veliko intelektualnih izzivov, ustvarjalne energije, jasnih misli,
mirnega spanca in predvsem zadovoljstva pri vsem, kar vam življenje prinese naproti.*

Janko Klasinc

V 2017 vam želim:

jasnih misli

toplilih nasmehov

in miru.

Naj bo srce čisto!

Marta Klejč

Vsem želim lepe, ustvarjalne in polne leto 2017. Naj šteje vsak trenutek.

Veronika Potočnik

Želim vam veliko osebnega zadovoljstva pri delu in uspešno reševanje strokovnih izzivov!

Gerard Vedeb

*Vsem bralcem Knjižničarskih novic želim, da bi v letu 2017 imeli ogromno časa in energije
za uresničevanje svojih sanj!*

Damjana Vovk

Novoletne poslanice

Ko se skušamo ozirati nazaj in zaobjeti naše dosežke, ali morda vsaj doživetja, verjetno večina izmed nas ugotovi, da je to najlažje ob koncu koledarskega leta. Zato smo povabili nekaj knjižničarjev, ki s svojimi vodstvenimi položaji predstavljajo našo stroko. Zastavili smo jim pet vprašanj, katerih odgovori se lahko berejo tudi kot novoletna poslanica. Kolegicam, ki so se do zaključka redakcije odzvale se nam mestu najtopleje zahvaljujemo. Na naša vprašanja so odgovorile: **Melita Ambrožič**, predsednica Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost, **Sabina Fras Popovič**, predsednica ZBDS in **Vesna Horžen**, predsednica Združenja splošnih knjižnic.

Kateri dogodek (ali več teh) vas je v preteklem letu strokovno najbolj nagovoril?

Melita: Omenila bi le nekaj dogodkov, ki so me še posebej razveselili ter strokovno in osebno bogatili. Mednje zagotovo sodi pestra dejavnost Društva bibliotekarjev Gorenjske ob njegovem jubileju, tematsko zaokrožena pod naslovom »Generacija za generacijo« (razstava o opremi t. i. predračunalniških knjižnic in okrogla miza o knjižničarskem muzeju ter njuna predstavitev na portalu Kamra, zanimiv spominski zbornik, opremljen s hudomušnimi ilustracijami Zorana Smiljanica). Dovolj je bilo tudi priložnosti za prijetna druženja in strokovna izpopolnjevanja. Omeniti moram še prav posebno srečanje, letos že dvajseto, tj. srečanje »predračunalniških« knjižničarjev, ki ga

je tudi tokrat organizirala Rezka Šubic Pleničar. Razveselila sem se tudi, da se je na gradbišču sredi Radovljice, na katerem so kar nekaj let samevali goli zidovi bodoče knjižnice, začelo nekaj dogajati, in da je za Žensko leta bila tokrat nominirana tudi knjižničarka, kolegica Božena Kolman Finžgar. Če pa o letu, ki se izteka, razmišljam še kot predsednica Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost, me veseli, da smo po 37-tih letih veljavnosti samoupravnega

sporazuma končno dobili nov pravilnik o bibliotekarskem izpitu, prenovljen je bil pravilnik o strokovnih nazivih, potekale so tudi dejavnosti za pripravo novega pravilnika o pogojih za izvajanje javne službe v knjižničarstvu ter predloga strokovnih standardov za splošne in za specialne knjižnice.

Sabina: Vedno znova me nagovorijo posamezniki in to v zadnjih letih vse močnejše prejemniki Čopovih nagrad. Res so vzor predanosti stroki in doseganja

Najprej seveda želim vsem zdravja in veliko drobnih trenutkov, ki bodo v srca prinašali radost, pa seveda še, da bi svoje delo imeli radi in bili nanj ponosni.

Melita Ambrožič

Naj si upajo in ne obupajo, naj ohranijo spoštovanje do sebe in z majhnimi koraki pripeljejo spremembe v tisto smer, ki si jo želijo živeti. Pri korak pa naj naredijo pri sebi.

Sabina Fras Popović

nečesa več. Ni jim vedno lahko. Pogosto so njihove poti polne bolečine, nizkih udarcev, očitkov, tudi vprašanja o tem, zakaj jim je sploh potrebno početi vse to. Nimajo strahu se javno izpostaviti in pogosto povedo tisto, kar je potrebno. Ob vsem tem pa se znajo tako lepo smejati in govoriti o svoji stroki. Zanje »je to to«. Niso prebežniki, ki samo za nekaj časa poiščejo zavetje. So predani knjižničarstvu in ga s svojimi talenti obogatijo. Najbolj pa občudujem njihovo notranjo motivacijo, ki jih žene naprej. Če pogledamo prejemnike Čopovih diplom v zadnjih petih letih, pa tudi prejemnike Čopovih priznanj, nimajo težav s seštevanjem točk pri pridobivanju strokovnih izzivov, nagrado sprejmejo ponosno in ganjeno. Skromno in hvaležno. Jim pomeni zelo veliko.

Vesna: V letu 2016 sem bila na veliko strokovnih dogodkih, od katerih me je vsak na svoj način zaznamoval in dopolnil moje

strokovno obzorje. Ker pa je bil pri tem, da sem postala knjižničarka, zelo pomemben moj odnos do branja, bi izpostavila ciklus izobraževanj, ki je bil v celoti posvečen tej dejavnosti. To je bilo več izobraževalnih dogodkov na temo »Vrednotenje književnosti v knjižničarstvu in razvoj bralne kulture«, ki so bili organizirani v okviru portala Dobreknjige.si. Takšen (ali podoben) strokovni dogodek bi, če bi bilo to mogoče, kot darilo položila pod novoletno jelko vsakemu knjižničarju/knjižničarki.

Kateri problematiki v letu 2016 knjižničarji nismo posvetili dovolj pozornosti?

Melita: Knjižničarstvo se povsod v svetu sooča s številnimi novimi izzivi, kajti hiter razvoj novih tehnologij spreminja naš način življenja, učenja, raziskovanja, preživljanja prostega časa ... Obilje

informacij, ki nastajajo in so dostopne v elektronski obliki prek spleta, pa še ne pomeni, da imajo vsi do njih dostop in jih tudi znajo poiskati ter uporabiti. Naponi, ki jih knjižnice vlagajo v pridobivanje, predstavljanje, ponudbo in izobraževanje za uporabo elektronskih informacijskih virov ostajajo javnosti skriti. Ob obilju dela in novih nalog knjižnicam zmanjkuje časa za t. i. zagovorništvo in predstavljanje svoje vloge v digitalnem okolju. Ravno tako se mi zdi, da smo premalo uspešni, mogoče tudi ne dovolj »agresivni« pri predstavljanju prispevka knjižnic k razvoju družbe, ekonomije, kulture, znanosti ... nasploh. Prebiranje raznih spletnih forumov včasih zaboli – obilje površnih in posplošenih sodb o t. i. javnem sektorju (pri čemer večina razpravljavcev sploh ne ve, kaj termin pomeni). Koliko krat smo se odzvali na obtožbe o »zajedalski vlogi« javnega sektorja, kamor sodijo tudi knjižnice? Koliko se je odzvalo naših uporabnikov?

Sabina: Knjižničarji smo premalo angažirani in premalo na okopih, ko gre za nekoga drugega v knjižničnem sistemu. Na posvetovanju Zveze bibliotekarskih društev Slovenije letos septembra v Mariboru smo zbirali podpise podpore za ureditev neznosnih razmer Mariborske knjižnice, žal se število udeležencev in število podpisnikov na listi ni ujemalo, število podpisnikov je bilo nižje. To je naš obraz. Zelo hitro bomo kaj kopirali, še hitreje kaj kritizirali, pohvalimo zelo težko, boriti skupaj pa se še (sploh) ne znamo. Primer Mariborske knjižnice ni samo primer neustreznega financiranja občin -ta problem se vse močneje pojavlja v kar nekaj občinah na drugi strani Trojan, stran od Ljubljane- temveč je predvsem primer nespoštovanja z ustavo določenih pravic posameznika. V primeru Mariborske knjižnice pa je v nebo vpijoč tudi ponižujoč odnos do knjižnične javne službe prav tistih, ki naj bi zagotavljali pogoje za njeno izvajanje. Podoben primer v stroki so šolske knjižnice in specialne knjižnice v javni upravi. Dobro šolsko knjižnico težko postavi dober knjižničar. Zanj lahko in mora biti bitko, a sam se verjetno prevečkrat počuti kot Don Kihot. Pogoj za dobro in učinkovito šolsko knjižnico je razumen, razgledan in

izobražen ravnatelj. Morda velja slednje za vsa knjižnična okolja. Bo potrebno popraviti pogoje za zasedbo ključnih delovnih mest v javni upravi: župan, poslanec ...

Vesna: Odgovor je kratek in jedrnat: spremembe so tiste, ki se jim nismo dovolj posvetili. Tem spremembam, ki so že tu in onim, ki nas še čakajo. Tudi v tem primeru bi za vse nas, ki predstavljamo knjižničarstvo, položila darilo pod smrečico: to je zavedanje, da je sprememba edina stalnica. Izrabljeno? Vsekakor, ampak še zdaleč ne (p)osvojeno.

Kako ocenjujete trenutno stanje knjižničarske stroke v Sloveniji?

Melita: Če gledamo na naše knjižničarstvo z vidika mesta in statusa v družbeni delitvi dela, vidimo, da obstajajo vsi t. i. atributi profesije, torej teoretsko znanje, formalno izobraževanje, nadzor nad vstopom v stroko, določeni so pogoji za strokovno napredovanje, stroka ima svoj etični kodeks in je zakonsko urejena dejavnost. Vzpostavljen je nacionalni bibliografski sistem z vsemi servisi za podporo različnim funkcijam in opraviлом knjižnic, ki omogoča racionalno in na enotnih pravilih temelječo dejavnost. Obstajajo številne možnosti za strokovno delovanje in izmenjavo izkušenj v okviru bibliotekarskih društev in njegovega združenja. Na področju knjižničarstva redno izhajajo tako monografske kot serijske publikacije. Skratka – knjižničarska stroka je pri nas tako z vidika dejavnosti kot tudi z vidika znanstvene vede dobro razvita in primerljiva s knjižničarsko najbolj »razvinitimi/naprednimi«
državami. Bojim pa se, da bodo nekateri ne dovolj premišljeni varčevalni ukrepi, ki so v zadnjih letih doleteli tudi knjižnice in druge organizacije s področja knjižničarstva, v pravi luči svoje posledice šele pokazali. Tu mislim na eni strani na upadanje razvojnih sposobnosti knjižnic samih in na drugi strani na zmanjšanje njihovih pozitivnih končnih učinkov na razvoj posameznikov in okolja. Včasih se mi tudi zdi, da ob iskanju novih modelov, konceptov oziroma rešitev v organizaciji in delovanju slovenskih knjižnic, pozabimo na sistemski vidik. Če želimo, da bodo organizacije s področja knjižničarstva

Imejte se kolikor je le mogoče lepo in naj bo življenje lahka pernica in ne odeja, težja od kamna. Srečno!

Vesna Horžen

delovale kot člani enotnega sistema in bo njegovo delovanje usklajeno ter učinkovito, moramo zagotavljati tudi ustrezne pogoje za to. Kar med drugim pomeni tudi visoko stopnjo sodelovanja in kooperativnosti ter ustvarjanje pogojev za enakomeren ter primerljiv razvoj vsakega od členov sistema.

Sabina: Težko ocenjujem trenutno stanje, lahko zapišem le, kako ga zaznavam. V Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije poskušamo povezovati vse knjižničarje med seboj, a vedno močnejše občutimo moč prepada, ki ga predstavlja umeščenost knjižnic v različna resorna področja. Vse prepogosto je to knjižničarjem tudi izgovor, da nekaj skupaj ne počnemo.

Ker je tako lažje. Ker smo zanimivi le mi. In se tako vrtimo v krogu znanega in ne izstopimo iz sence lastne pomembnosti. Dejstvo je, da tako dajemo moč tistim na drugi strani, kdorkoli že je tam. Izjemno velik problem v današnji družbi je problem (ne)pismenosti. Sistemski problem. Tukaj smo knjižničarji tisti, ki imamo dolžnost, da opozorimo na nepotrebno spremembo načina delovanja v celotni družbi. Kljub temu, da sodi vprašanje pismenosti v šolski resor, se knjižničarji ne smemo ustaviti pri vlogi pomočnika ali opazovalca. Problem (ne)pismenosti je odraz družbe do bralne kulture. Bralna kultura je nekaj bistvenega, vrednota, ki je temelj res vsega v družbi in ne nek luksuz, ki ga postaviš na ogled, ko želiš izstopati in nastopati.

Vesna: Želela bi si, da bi lahko na splošno odgovorila tako, kot so včasih rekla (ali pa še rečejo) učiteljice otrokom: le tako naprej! Vendar to velja le za nekatera področja knjižničarstva, za druga pa bi raje rekla: bolj se bo treba potruditi!

Kateri življenjski moto vas osebno najbolj navdihuje?

Melita: Poskušam slediti zelo enostavnemu cilju, in sicer da je treba imeti življenje in tiste, ki te tako ali drugače spremljajo na življenjski poti, rad. In da se moraš vsako jutro posebej veseliti izzivov, ki te čakajo ta dan, in oseb, ki jih boš srečal ter z njimi mogoče zgolj delil drobne radosti ali pa reševal male in velike dileme.

Sabina: Moja družina, moj navdih.

Vesna: Kaj me navdihuje, je odvisno od mojega razpoloženja oziroma življenjske situacije, v kateri se znajdem, zagotovo pa to niso izreki. Navdihujejo me dobra literatura, filmi, gledališke predstave. Navdihuje me tišina, ko pada sneg, trava, valujoča v poletnem vetru, pravzaprav vsa narava. Predvsem pa me navdihujejo modri ljudje. ●

Plagiatorstvo in njegovo preprečevanje

Ivan Kanič

UL Ekonomska fakulteta
Evropski dokumentacijski center
ivan.kanic@ef.uni-lj.si

Študijska in raziskovalna dejavnost zahtevata stalen stik in tesno povezanost z znanjem ter zamislili drugih ljudi, beremo njihova besedila, poslušamo njihova predavanja, z njimi razpravljamo in njihove misli vključujemo v svoje pisanje. Ob tem sta nujno potrebna spoštovanje njihovega dela in nedvoumno priznavanje njihovega deleža v našem prispevku. Uporaba teh idej in besedil brez jasne navedbe vira informacij ter deleža in zaslug drugih avtorjev ni dopustna, v akademskem okolju še najmanj. S temi smernicami želimo vsaj malo doprinesiti k izogibanju in preprečevanju tega neetičnega pojava, ki žal ni tako redek. To besedilo je pripravil avtor Ivan Kanič kot član Etične komisije Ekonomske fakultete UL v okviru ene od dejavnosti za ozaveščanje študentov in njihovo seznanjanje z etičnim kodeksom in v njem predstavljenimi vrednotami.

Kaj je plagiatorstvo

Nekorekten odnos do intelektualne lastnine in njeno prisvajanje, pa naj bo to namerno kot kraja ali nenamerno, zaradi nepoznavanja in iz površnosti, je eden večjih problemov informacijske družbe, ki se ga mnogo premalo zavedamo. Plagiatorstvo pogosto razumevamo zelo poenostavljeno samo kot kopiranje vsebine drugega dela v celoti ali uporabo izposojenih idej nekoga drugega, vendar izraza *kopiranje* in *izposojanje* nehotе prikrivata resnost prestopka.

Plagiatorstvo predstavljajo vsi načini prisvajanja katere koli oblike tujega avtorskega dela in nespoštovanje moralnih pravic avtorja, zlasti pa:

- predstavlanje tujega dela kot lastno,
- kopiranje besedila ali drugih vrst avtorskih del, vključno s slikovnim in notnim gradivom, avdioposnetki, avdiovizualnimi deli, računalniškimi programi, skicami, načrti ..., nekoga drugega brez navedbe vira oz. avtorstva,
- kopiranje stavka in spreminjanje besed v njem brez navajanja vira oz. avtorstva,
- opustitev grafičnih oblik v navedbi besedila, ki nedvoumno kažejo, da gre za navedek,
- podajanje nepravilnih ali zavajajočih podatkov o viru navedbe.

Iz navedenega izhaja, da je plagiatorstvo goljufija, hotena ali povzročena iz površnosti in pogosto tudi neznanja, ki obsega tako krajo intelektualnega dela nekoga drugega kot tudi kasnejše prikrivanje tega dejstva. Prisvajanje celotnega dela še nekako sprejemamo in razumemo kot plagiatorstvo (npr. t.i. literarna kraja), pri kopiranju in uporabi delov, odlomkov, idej pa se pogosto spozabljamo in spregledamo resnost dejanja. Plagiatorstvo namreč predstavljajo vse oblike prisvajanja in nespoštovanja tujega avtorskega dela, zlasti pa predstavlanje tujega dela kot lastno. Sem sodi tudi kopiranje oz. prepisovanje tolikšne količine besedila ali idej iz drugega vira, da predstavljajo večji del novega dela, ne glede na to, ali je vir korektno naveden ali ne.

V največjem številu primerov bi se lahko izognili plagiatorstvu že z ustreznim

navajanjem vira, na kar pogosto v resnici pozabljamo oz. potrebo po tem spregledamo. Za izogib plagiatorstvu najpogosteje zadošča že preprosto priznanje, da je bilo določeno gradivo prevzeto od drugod, in zadostna informacija bralcu, kje lahko uporabljeni vir najde. Ustrezno in pravilno (zadostno) citiranje je še vedno tudi v akademskem okolju problem, ki ga premalo obvladamo.

Zanimiva je zgodovina plagiatorstva, ki je dobilo negativno oznako nemoralnega dejanja v Evropi šele v 18. stoletju. Pred tem so skozi vso zgodovino civilizacije avtorje in umetnike vzpodbujali h kar se da vernemu posnemanju mojstrov in vzornikov, da bi se izognili "nepotrebnemu izumljanju". Nov moralni koncept obsojanja takega početja se je razvil najprej v akademskem okolju, nato še v novinarstvu. Danes je plagiatorstvo akademska sleparija in sramota, v novinarstvu pa kršitev novinarske etike, v obeh primerih z resnimi posledicami. V umetnosti so stvari še vedno precej drugačne, delno zaradi še vedno prisotne težnje po (studioznem) posnemanju mojstrov preteklosti in sodobnosti, delno pa zaradi mnogo bolj nedoločljive podobnosti med izvirnikom in plagiatom. Izrezovanje in ponovna uporaba (copy & paste) dokumentov ali njihovih delov z internetnih strani je postalo "tolerirani" fenomen današnjih dni, ki se ga večji del pišočih in drugače ustvarjajočih pogosto sploh ne zaveda oziroma mu pripisuje povsem minorni pomen. Na razpologo so celo brezplačna računalniška orodja, namenjena prav takemu početju (programiranemu generiranju naročenih besedil ob uporabi fragmentov že objav-

ljenih avtorskih besedil) in v svojem oglaševanju to prav ponosno poudarjajo. Žal gre danes vse pre pogosto za besedila ali dele besedil, slike, zvočne in videoposnetke, ki jih množice brez slabe vesti javno predstavljajo kot svoje ali "pozabijo" povedati, da niso njihovo delo. Cele spletne strani in objave na blogih se nenadoma pojavljajo kot delo "novega avtorja" in pod njegovim imenom in brez kakršne koli omembe izvirnega vira ali avtorja.

Zakaj prihaja do plagiatorstva?

Razlogi in vzroki za plagiatorstvo so različni, želja po uspehu in slavi brez truda, sem sodi tudi pridobivanje nazivov, pomanjkanje časa, znanja in sposobnosti za pripravo dobrega dela v zahtevanih rokih in zahtevane kakovosti, nespoštovanje tujega znanja in truda nasploh, osnovno nepoznavanje pravil in norm ustvarjanja, kar je v akademskem okolju že s strokovnega vidika nedopustno, ali pa navadna površnost in z njo povezano opuščanje citiranja, najpogosteje pa se poveže nekaj od teh vzrokov.

Zanimiv fenomen, ki se ga redki zavedajo, je *samoplgiatorstvo*, ki mu ironično lahko rečemo tudi "recikliranje", in je ponovna uporaba večjega dela povsem identičnega lastnega, že prej objavljenega besedila brez navedbe izvirnega dela. Pravno gledano ni s tem nič narobe, saj avtor ponovno uporabi svoje lastno delo in ga torej ni nikomur ukradel, v akademskih in raziskovalnih sferah pa je seveda zelo neetično, saj mora biti znanstveno in raziskovalno delo izvirno v segmentih, ki niso citirani, enako velja za objave v časopisih. Za besedila informativnega in strokovnega značaja to ne velja, je pa lahko pravno sporno npr. zaradi prejema avtorskega honorarja za isto besedilo pod različnimi naslovi ali pri dveh založnikih.

Kateri so najpogostejši vzroki za plagiatorstvo?

Med najpogostejše razloge za plagiatorstvo uvrščamo:

● Nepoznavanje metodologije raziskovanja in pisanja

- Pomanjkanje znanja na področju raziskovanja, predvsem na področju poznavanja metodologije znanstvenega dela in avtorskih pravic.
- Neustrezno vrednotenje internetnih virov, pri čemer vse pre pogosto prevladuje nepisano "pravilo", da je na spletu vse prosto in dovoljeno uporabljati neomejeno ter brez kakršnega koli navajanja pravega avtorja (t.i. tiho prisvajanje tujega avtorskega dela, najpogosteje slik in videoposnetkov, prav tako seveda celih besedil ali njihovih delov).
- Neločevanje plagiatorstva in parafraziranja: sprememba ali zamenjava nekaj besed v prisvojenem besedilu ali zamenjava njihovega vrstnega reda v stavku še ni parafraziranje, zato je navedba pravega avtorja obvezna. Tudi za korektno parafraziranje sicer velja, da zaradi vsebovanih idej, zamisli potrebuje navedbo vira.
- Nepoznavanje terminologije, na primer neustrezno razločevanje med avtorskim delom in delom v javni domeni, neustrezna interpretacija, kdaj je neka trditev splošno znano dejstvo.
- Neustrezni lastni zapiski so pogost vir t.i. nenamerne plagiatorstva, ker pisec med študijem in pripravo izpiskov ne evidentira pravilno ali dovolj natančno besedil in avtorjev, iz katerih črpa zamisli.
- Nepoznavanje pravil ustreznega citiranja je najpogostejši vir t.i. nenamerne plagiatorstva, saj neustrezno, nejasno ali nezadovoljivo navajanje pravega avtorja prav tako sodi med plagate, pa čeprav zaradi neznanja.
- **Nepoznavanje in nerazumevanje osnovnih konceptov**
- **Plagiatorstvo**
V družbi je vse premalo prisotno zavedanje, da plagiatorstvo ni samo prisvajanje celotnega dela, npr. članka ali knjige, in prisvajanje neupravičenega avtorstva nad celoto, temveč tudi nespoštovanje pravic avtorja do posameznih delov njegove stvaritve, tudi posameznega stavka, slike, grafikona, zamisli ipd.
- **Intelektualna lastnina, avtorske pravice, javna domena**
V družbi je vse premalo prisotno zavedanje, da kraja ne obsega zgolj

prisvajanja materialnih dobrin, pač pa tudi prisvajanje intelektualnih stvaritev in njihovih sestavnih delov. Vse pogostejši pojav del v javni domeni tudi ne pomeni, da jih ni potrebno ustrezno citirati, saj javna domena posega samo v materialne avtorske pravice, v moralne avtorske pravice pa ne.

● Splošno znanje

V nekaterih primerih, predvsem v strokovnih in znanstvenih okoljih, je včasih težko razločevati med splošnim znanjem in znanjem, ki je avtorsko zaščiteno. V takem primeru dvoma je potrebno ustrezno citiranje.

● Spletne informacije niso splošno znanje

● Izjemen porast spletnih virov in spletnega objavljavanja sta vzbudila do tega brezbrizen odnos in lažen občutek, da so informacije na spletu splošno znanje, kar pogosto ni res. Tudi kolektivne vire (npr. Wikipedija) se citira enakovredno individualnim avtorskim delom. Ob tem opozarjamo na dejstvo, da na nekaterih univerzah oz. fakultetah Wikipedije kot vira v študentskih pisnih izdelkih ni dovoljeno uporabljati.

● Zunanji vplivi

● Pritiski okolja, tekma za štipendije, položaje, službena mesta so pogosto vzrok celo namernega plagiatorstva, saj avtor ob pomanjkanju časa in v tekmi za doseganje (kvantitativnih) strokovnih in znanstvenih ciljev poseže po neetičnih metodah, ki mu ta cilj sicer omogočijo doseči, ob tem pa krši norme z različnimi oblikami plagiatorstva in nespoštovanja avtorskih pravic drugih. Pri tem gre lahko za prisvajanje delov besedil, posameznih slik, tabel ipd., žal včasih del v celoti.

● Študentska etika in odnos (do) univerze
Študentsko zavedanje, da so vstopili v svet akademskega ustvarjanja, kjer bi morala veljati stroga etična merila spoštovanja avtorja in njegovega dela ter ustvarjalnosti, je v različnih okoljih na različnih ravneh. Na fakultetah Univerze v Ljubljani akademsko okolje pričakuje, da študentje striktno upoštevajo določila *Pravilnika o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojih za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija*¹.

- Potrošniška mentaliteta na področju znanja in izobraževanja povečuje lažni občutek, da je prisvajanje materialnih dobrin kraja, prisvajanje intelektualne lastnine in nespoštovanje avtorskih pravic pa zgolj neprijetna okoliščina oz. spodrseljaj, kar seveda ne drži.
- **Vplivi osebnosti**
- Slaba organizacija časa in dela pogosto privedeta avtorja v položaj, ki je bil opisan že zgoraj (pritisk okolja, tekmovalnost....) in pogojuje tako nenamerno plagiatorstvo (nenatančnost, površnost pri citiranju ali njegovo opuščanje zaradi dolgotrajnega in obremenjujočega iskanja podatkov o viru) kot tudi namerno plagiatorstvo, saj avtor ob pomanjkanju časa in kratkih rokih za oddajo dela poseže po neetičnih metodah, ki mu sicer omogočijo pravočasno oddajo besedila, ob tem pa krši norme z različnimi oblikami plagiatorstva in nespoštovanja avtorskih pravic drugih. Tudi v tem primeru gre lahko za prisvajanje delov besedil, posameznih slik, tabel ipd., včasih pa tudi avtorskih del v celoti.
- Moralne in etične norme so v različnih družbenih in poklicnih okoljih na različnem nivoju, ponekod žal tudi vse nižjem.
- **Kulturni vplivi**
- Dojemanje in odnos okolja do plagiatorstva V družbi je vse premalo prisotno zavedanje, da je tudi plagiatorstvo v vsaki obliki vrsta kraje in nespoštovanje osnovnih pravic drugega avtorja. Neustrezno in nepooblaščen kopiranje ter drugo reproduciranje avtorskih del pomeni nespoštovanje njegovih materialnih avtorskih pravic, plagiatorstvo pa posega v njegove moralne avtorske pravice. Pri tem odigra svojo vlogo ustrezna zakonodaja, predvsem pa širša kultura na tem področju. Razlike med različnimi kulturnimi okolji so lahko zelo velike. Prisvajanje tuje stvaritve in njeno predstavljanje kot svoje je v akademskem okolju še posebej neetično.

Odkrivanje plagiatorstva

Donedavno so bili pri objavljenih pisnih delih (tiskana in v elektronski obliki) predvsem bralci tisti, ki so, pogosto povsem slučajno, odkrili pojave plagiatorstva,

v akademskem okolju najpogosteje načrtno po funkciji ali dolžnosti, npr. uredniki strokovnih in znanstvenih revij ali monografij, recenzenti ter mentorji. Osnovno orodje pri njihovem delu je bilo predvsem poznavanje že napisanega in opažanja nekaterih posebnosti v besedilu, ki so ga ocenjevali, npr. nenadne spremembe stila, besedišča ipd. Danes lahko tudi enostavno iskanje krajšega odlomka besedila, nekaj vrstic ali nekaj stavkov, v iskalnih orodjih kot je Google, odkrije podobna ali identična besedila na spletu, če so le bila objavljena v elektronski obliki.

Predvsem za uporabo v akademskem okolju pa je bilo razvitih več učinkovitih računalniških sistemov za odkrivanje in s tem tudi preprečevanje plagiatorstva. Vsi delujejo na principu statistične obdelave besedil in njihove primerjave z obstoječo bazo znanja, to je v preteklosti napisanimi besedili, ki služijo za primerjavo. Ta baza mora biti čim obširnejša, raznolika in predvsem seveda v istem jeziku kot dela, ki jih preverjamo. Prav zato imajo angleško govoreča in pišoča okolja pred nami veliko prednost. Pomembno je spoznanje, da ti sistemi plagiatorstva sami ne odkrivajo, pač pa ocenjevalca opozarjajo na podobne dele besedil in izračunajo odstotek podobnosti, presoja in odločitev, ali gre za plagiat ali ne, pa je prepuščena človeku, navadno profesorju oziroma mentorju, lahko tudi uredniku, če pred objavo članke preverja. Velika večina uredništev resnih časopisov danes to že počne. Eden takih programov je *Turnitin*, ki ga že nekaj let uporablja več fakultet Univerze v Ljubljani, svoj lasten sistem pa uporablja Univerza v Mariboru. Preverjanje vseh zaključnih del pred dokončno oddajo je tako postalo del standardnih postopkov. Ob tem je potrebno opozoriti tudi na dejstvo, da uspešno opravljen preizkus plagiatorstva z računalniškim orodjem še ne pomeni nujno, da ne gre za plagiat. Mogoče je denimo, da se izvorno besedilo, na osnovi katerega bi bilo mogoče izračunati indeks podobnosti, še ne nahaja v relevantni bazi znanja.

Plagiatorstvo v akademskem okolju

Spoštovanje avtorskega dela in dojemanje plagiatorstva kot neetično dejanje je

pomemben element akademske integritete, ta pa je prepoznana kot ena temeljnih vrednot akademske skupnosti. Zato ni naključje, da je izpostavljena tudi v etičnih kodeksih nekaterih slovenskih fakultet². Ustrezno priznavanje avtorstva in njegovega navajanja velja zato za vse člane akademskega okolja in za vse vrste del - od krajših pisnih sestavkov do zaključnih nalog in strokovnih ter znanstvenih objav.

V akademskem okolju zato pri pripravi seminarskih nalog, zaključnih strokovnih nalog, diplomskih del, magistrskih del in doktorskih disertacij svoje misli, spoznanja, podatke, ilustracije in podobno jasno ločujemo od misli, spoznanj, podatkov, ilustracij in podobnih prispevkov drugih avtorjev. Navodila, kako to naredimo, ter številni ilustrativni primeri so na voljo v okviru prenekaterega spletnega mesta, kjer študentje najdejo napotke za pripravo in oddajo zaključnih del.

Plagiatorstvo samo zakonsko ni sankcionirano in zato ni kaznivo dejanje, lahko pa proti plagiatorju sproži civilno oziroma odškodninsko tožbo avtor oz. nosilec avtorskih pravic. Je pa zato nespoštovanje pravic avtorja oziroma plagiatorstvo nedvomno neetično dejanje, še zlasti v akademskem okolju, ki zato praviloma ne tolerira niti t.i. *samoplajata*. Plagiatorstvo je v tem okolju večplastno, na eni strani kot neupravičeno nespoštovanje in prisvajanje avtorstva nekoga drugega, po drugi pa neupravičeno pridobivanje nekaterih drugih koristi, npr. zaključnih listin, nazivov, statusa v tem okolju in podobno.

Resnica in posledice predložitve plagiata

Plagiat starejšega, samo natisnjene delo, se najpogosteje razkrije samo ob uporabi, to je temeljitem študiju, ko načitani bralec prepozna dele nekega drugega besedila ali kot novost predstavljenih zamisli. V preteklosti je bil to tudi edini način preverjanja študentskih izdelkov, ki so ga opravljali mentorji, pri strokovnih in znanstvenih objavah pa uredniki in recenzenti. Zaključne naloge (diplomska in magistrska dela, doktorske disertacije)

v nekaj pičlih izvodih navadno niso prišle v širšo javnost in je bilo za večino malo verjetnosti, da bo kdo odkril kaj neprijetnega. Objavljene knjige in članki so bili bolj pod budnim očesom strokovne in znanstvene skupnosti.

V času elektronskega pisanja in objavljanja so vsa ta dela podvržena kontroli že takoj ob oddaji, praviloma še pred zagovorom oz. objavo, zaključne naloge na izobraževalnih institucijah, knjige in članki pa pri urednikih in založnikih. Profesor lahko zahteva preverbo s programom Turnitin tudi za seminarske naloge in druge pisne izdelke, če meni, da je to potrebno. Ker pa so praviloma vsa zaključna dela objavljena v celoti na spletnih straneh fakultete oz. v Repozitoriju UL, ostanejo na očeh javnosti tudi po zagovoru. Pokazalo se je, da je bilo na ta način v preteklosti ugotovljenih več plagiatov. V nekaterih okoljih od študentov zahtevajo, da pred oddajo pisnega dela že sami z ustrežno programsko opremo preverijo, če besedilo ne kaže znakov plagiata in pomanjkljivost še pred oddajo odpravijo.

Kaj pa, če se za neko delo ugotovi, da je plagiat? Posledice so lahko na treh nivojih. Nedvomno je to v prvem trenutku in takoj sramota zaradi odkritja nečastnega in neetičnega dejanja, te pa se je v akademskem okolju težko otresti. Glede na način in obseg plagiatorstva lahko sledijo v skladu s pravilniki fakultete in/ali univerze tudi nekatere sankcije, v nekaterih primerih tudi odvzem neupravičeno pridobljenega naziva. Po presoji pravega avtorja lahko glede na obseg in pomembnost plagiiranega dela sledi tudi osebna odškodninska tožba.

Kaj je dopustno, kaj nezaželeno in kaj ni dovoljeno?

Osnovno vodilo akademskega pisanja mora biti, da je strokovno in etično nesprejemljivo kakršno koli prisvajanje tujega avtorskega dela ali njegovih sestavnih delov, zato je treba natančno, pravilno in popolno navajati vse od drugod prevzete podatke in dele besedil. V ta namen je treba že ob pripravi natančno dokumentirati in opremiti s

popolnimi in natančnimi podatki o viru vse zapiske in izpiske, saj je kasneje zelo težko ali celo nemogoče poiskati izvirna besedila in odlomke v njih. Isto velja za vse fotokopije in iz spletnih virov shranjena besedila ali njihove dele, vključno s posameznimi slikami, tabelami, grafikoni ipd. Marsikateri vir, tudi tiskan, je lahko po letu ali več celo nedosegljiv, na osebнем računalniku shranjeni članki pa pogosto ne vsebujejo vseh potrebnih podatkov. Ob dolgotrajnem študiju postanejo besedila in misli v njih tako znane, da je vse težje ločevati med prebranimi avtorskimi besedili in t.i. splošnimi dejstvi. Vse to zlahka privede do nenamerne plagiatorstva.

Ustrezno natančno in popolno, strokovno in v skladu z zahtevami institucije, naj bo citirano vsako besedilo, tudi posamezen stavek, ki je prenesen iz dela drugega avtorja. Izgovor, da je tako ali tako samo nekaj besed, ne sme biti izgovor za prilaščanje tujega dela. Na fakultetah pogosto veljajo za citiranje pravila oziroma standard APA³.

Avtorji se, predvsem za pojasnjevanje, opisovanje okoliščin ali ozadja, preteklih dognanj ipd., pogosto zatekajo k parafraziranju in še raje povzemanju. Oboje je ustrezna in dovoljena oblika podajanja vsebine, ki pa v večini primerov vendarle zahteva navedbo vira, saj praviloma ne gre izključno za povzemanje besed, temveč tudi v njih predstavljenih misli, zamisli, podatkov izvirnega avtorja.

Vključevanje obsežnih delov besedila, tudi v primeru, da so v narekovajih in z ustrežno navedbo vira, ni dovoljeno, prav tako ni akademsko sprejemljivo, da bi bilo novo delo sestavljeno pretežno iz citatov, pa četudi ustrezno navedenih.

Deli prevedenega besedila morajo biti pravilno in popolno opremljeni z navedbo vira, tudi če kot prevod še ni bilo objavljeno in smo ga prevedli sami. Citat mora biti opremljen s podatkom o prevajalcu.

Objava celotnega, skrajšanega ali predelanega avtorskega dela v nobenem

primeru ni dovoljena, ker pomeni grobo prisvajanje tujega avtorstva. Izjema je seveda izrecno dovoljenje avtorja v tak poseg, kar pa vpliva na (avtorsko) vlogo osebe, ki ji je bilo tako dejanje dovoljeno (postane avtor predelave).

Oblike nekorektnega upoštevanja in navajanja avtorstva

Najenostavnejše navodilo v izogib plagiatorstvu je: vedno, kadar pisec ni v celoti avtor besedila ali njegovega sestavnega dela (poved, grafikon, tabela, slika ipd.), je treba to priznati in jasno navesti zasluge oz. vlogo pravega avtorja. To velja predvsem, kadar uporabimo v svojem delu

- zamisli, mnenja, teoretična spoznanja nekoga drugega,
- dejstva, statistične podatke, grafikone, risbe, posamezne informacije, ki niso splošno znanje,
- dele govornega ali zapisanega besedila,
- parafrazo govornega ali zapisanega besede. Obsežnejših delov besedila se praviloma ne vključuje v lastno delo niti ob uporabi narekovajev in z navedbo izvirnega avtorja.

Nadopustne in kot plagiat bodo prepoznane zlasti naslednje oblike:

- Pripisovanje svojega avtorstva celotnemu delu, ki ga je po naročilu plagiatorju napisala druga oseba (t.i. *ghostwriter*). V določenih primerih je to tudi kaznivo dejanje, za katerega je predvidena najvišja kazen zapor do treh let (KZ-1, 252. člen).
- Neupravičeno pripisovanje svojega avtorstva celotnemu delu nekoga drugega (t.i. popolni plagiat)
- V akademskem okolju tudi oddaja lastnega dela (npr. seminarske naloge, članka) ali njegovih delov brez jasne oznake za različne namene (npr. isti članek dvema založbama, isto besedilo kot seminarska naloga pri dveh predmetih) (t.i. samoplgiat)
- Predstavljanje prevoda celotnega besedila ali njegovega dela kot lastnega oz. brez ustrezne navedbe izvirnega besedila (t.i. prevodni plagiat)
- Prevzem delov besedila, slik, grafikonov ipd. iz tujega dela brez uporabe narekovajev in ustrezne navedbe citiranega dela (najpogostejša oblika plagiatorstva)

- Prezem delov besedila iz tujega dela z manjšimi spremembami in prilagoditvami (zamenjava nekaterih besed in/ali sprememba njihovega vrstnega reda, preureditev stavka, vrivanje krajših lastnih besedil v tuje) brez jasne navedbe vira (najpogostejša oblika plagiatorstva)
- Tak prevzem besedila, ko pisec vir sicer citira, vendar ne v kontekstu oz. na za to besedilo ustreznem mestu (npr. citat šele v opombi na koncu besedila).

Kako se izogniti plagiatorstvu?

- Uporabite narekovaje vedno, kadar uporabite besedilo, tudi posamezen stavek ali njegov del, iz nekega drugega besedila. To upoštevajte tudi pri študiju in pripravi zapiskov, saj se kasneje pogosto pozabi (plagiatorstvo "iz površnosti").
- Ne pozabite natančno in pravilno navesti vira te navedbe. Upoštevajte zahtevani stil citiranja in s tem povezane podrobnosti glede na različne vrste dokumentov in zahteve mentorja oziroma institucije.
- Citiranje seveda ni potrebno za t.i. splošno znanje oziroma splošno znana dejstva.
- Parafrazirajte prebrano vsebino, pri tem pa pazite, da ne bo šlo zgolj za zamenjavo nekaj besed in/ali preoblikovanje stavkov. Prebrano kritično ovrednotite in smiselno povzemite s svojimi besedami. Citiranje parafraziranega dela je še vedno potrebno!

Nekaj izrazov in njihov pomen

avtorska pravica – pravica avtorja, da premoženjsko izkorišča svoje delo, da je priznavan in navajan kot avtor (materialna avtorska pravica, moralna avtorska pravica, male avtorske pravice, velike avtorske pravice)

avtorsko delo – duhovna stvaritev s področja umetnosti, znanosti in drugih področij duhovne ustvarjalnosti ne glede na vrsto, način in obliko izražanja⁴

avtorstvo – dejstvo, da je oseba izvirni avtor dela

bibliografski citat (tudi: citat, bibliografska navedba, bibliografska referenca, referenca) - navedba bibliografskih podatkov o dokumentu, publikaciji v drugem dokumentu, publikaciji zaradi identifikacije citiranega dela, publikacije

citat (tudi: navedek) - besedilo, del besedila, ki je naveden dobesedno

citiranje (tudi: navajanje) - 1. dobesedno podajanje dela drugega besedila, praviloma z navedbo vira; 2. podajanje bibliografskih podatkov o dokumentu, publikaciji, npr. citiranje literature

intelektualna lastnina – intelektualna stvaritev, ki se jo lahko zaščiti z avtorskimi pravicami

javna domena – delo v javni domeni lahko uporabi vsakdo, ne da bi moral zaprositi za to pravico ali plačati kakršno koli odškodnino. V elektronskem okolju pogosto dela z licenco CC. Tudi dela v javni domeni je treba ustrezno citirati.

kršitev avtorskih pravic – prilaščanje oz. neupravičeno izkoriščanje materialnih ali moralnih avtorskih pravic nekoga drugega

namerno plagiatorstvo – uporaba celotnega dokumenta ali njegovih delov in njegovo predstavljanje kot lastno delo. Sem sodi tudi kraja obsežnejših zamisli

navajanje (tudi: citiranje) – 1. dobesedno podajanje dela drugega besedila, praviloma z navedbo vira; 2. podajanje bibliografskih podatkov o dokumentu, publikaciji, npr. citiranje literature

navedek (tudi: citat) – besedilo, del besedila, ki je naveden dobesedno

nenamerno plagiatorstvo – površno, nepravilno ali pomanjkljivo citiranje, ki lahko povzroči pri bralcu napačno sklepanje o pravem avtorju ali onemogoči njegovo prepoznavanje

parafraziranje – preoblikovanje krajšega besedila ali njegovega dela z drugačnimi besedami, stavčnimi konstrukcijami, pogosto zaradi pojasnjevanja oz. lažjega razumevanja

plagiatorstvo – vsi načini privzajanja katere koli oblike tujega avtorskega dela in nespoštovanja moralnih pravic avtorja oz. predstavljanje njegovega dela kot svoje lastno

poštena raba – nadaljnja uporaba avtorskega dela tako, da so spoštovane vse pravice avtorja

povzemanje – skrajšana predstavitev izvirnega dela besedila, navadno z drugimi besedami in poenostavljeno

priznavanje avtorstva – ustrezno, pravilno in prepoznavno navajanje avtorja in njegovega dela tako, da je povsem jasno, kdo ima zanj zasluge

samoplgiat – ponovna uporaba lastnih že objavljenih del brez ustrezne navedbe predhodne objave.

soavtorstvo – avtorstvo dveh ali več avtorjev istega, v sodelovanju pripravljenega dela

spletno plagiatorstvo – kopiranje in nalaganje celotnih člankov in drugih dokumentov ali njihovih delov (slike, videoposnetki, grafikoni, tabele ipd.) s spleta ter njihovo nadaljnje objavljane brez ustrezne navedbe avtorja

splošno znano dejstvo – dejstvo, ki ga pozna širši krog ljudi in ga navadno obravnava že večje število strokovnih, znanstvenih del, oz. zanj lahko trdimo, da je splošno znano (npr. Evro je bil uveden v Sloveniji kot uradna valuta 1. januarja 2007) ●

¹ Pravilnik je dostopen na spletnem naslovu <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=83380&lang=slv>

² Npr. Etični kodeks Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani.

URL: http://www.ef.uni-lj.si/media/document_files/brosure/eticni_kodeks_1_6_2015.pdf

³ Publication Manual of the American Psychological Association. APA, 2013. URL: <http://www.apastyle.org/>

⁴ Pravni terminološki slovar. Založba ZRC, 1999.

Mednarodna konferenca slovensko-madžarskih knjižničarjev

Klaudija Sedar
Pokrajinska in študijska knjižnica
Murska Sobota
klaudija.sedar@ms.sik.si

Primeri dobrih praks slovensko-madžarskih knjižničarjev
Monošter, 14. november 2016

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota in Županijska in mestna knjižnica Dániel Berzenyi Szombathely, ki uspešno sodelujeta na strokovni ravni že 55 let, sta 14. novembra 2016 v Slovenskem domu v Monoštru pripravili skupno knjižničarsko konferenco pod krovnim naslovom Primeri dobrih praks slovensko-madžarskih knjižničarjev.

Na konferenci je bilo predstavljenih 6 referatov madžarskih in slovenskih knjižničarjev, ki so podali najnovejša spoznanja, smernice in rezultate na področju knjižničarstva. Prvi konferenčni sklop je tematiziral knjižničarsko oskrbo manjših naselij na Madžarskem, v katerem so madžarski knjižničarji predstavili knjižničarsko stanje na svojem območju, v drugem sklopu pa so slovenski knjižničarji postavili v ospredje knjižnično dejavnost v Porabju in na konkretnih primerih ponazorili dejavnosti, ki se izvajajo za Slovence v zamejstvu. Konferenco je v obeh jezikih moderirala Brigitta Soós z Generalnega konzulata RS v Monoštru.

V pozdravnih nagovorih so župan Mestne občine Monošter Gábor Huszár, predsednik Skupščine Železne županije László Majthényi, generalni konzul RS v Monoštru dr. Boris Jesih in predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnök poudarili pomen sodelovanja in izmenjave dobrih praks med Slovenijo (Prekmurjem) in Madžarsko (Porabjem) ter vlogo knjige pri ohranjanju kulturnih vrednot. Direktorica Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota

Visoki gostje na mednarodni knjižničarski konferenci (v prvi vrsti od leve proti desni: Gábor Huszár, župan Mestne občine Monošter; László Majthényi, predsednik Skupščine Železne županije; dr. Boris Jesih, generalni konzul RS v Monoštru; Marjan Gujtman, Ministrstvo za kulturo RS; Sonja Trančar, Ministrstvo za kulturo RS; Jasna Horvat, direktorica Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota; Éva Nagy, direktorica Županijske in mestne knjižnice Dániel Berzenyi Szombathely) (Fotoarhiv: PiŠK)

Jasna Horvat je izpostavila dolgoletno sodelovanje med knjižnicama, ki poteka že od leta 1961 in številne skupne dejavnosti, ki ohranjajo in krepijo te trdno začrtane temelje. Éva Nagy pa je kot direktorica Županijske in mestne knjižnice Dániel Berzenyi Szombathely spomnila na prekmurskega znanstvenika Avgusta Pavla, ki je s svojim delom močno povezal Slovence in Madžare in prav zato je izrazila željo, da bi nas še naprej izmenjava izkušenj povezovala vsaj v tolikšni meri kot doslej. Obe pa sta

si bili enotni, da gre velika zahvala vsem prejšnjim ravnateljem in direktorjem, ki so si vseskozi prizadevali za uspešno ohranjanje teh vezi.

V prvem konferenčnem sklopu je najprej Éva Nagy (Županijska in mestna knjižnica Dániel Berzenyi Szombathely) v referatu *Novi sistem knjižničarske oskrbe malih naselij* predstavila Sistem storitev za oskrbo knjižnic, katerega vsebino določa Ministrstvo za človeške vire. Kot glavno poslanstvo tega sistema je

Porabski otroci z navdušenjem prisluhnejo vsakokratnemu izboru pravljič in prav zato je ta pristop lahko ključ do bralne pismenosti, bralnih navad in bralne sposobnosti v slovenskem jeziku pri porabskih Slovencih.

izpostavila kakovost knjižničnih storitev, ki morajo biti dostopne vsem madžarskim državljanom, predvsem pa tistim v manjših naseljih, kajti prav tam je ta velik prispevek k izboljšanju kakovosti življenja, k ustvarjanju in ohranjanju vrednot. Kot je povedala, je ena od njihovih prizadevanj v prihodnje potujoča knjižnica, saj jih je na Madžarskem sedaj le pet, a od tega nobena v Železni ali Zalski županiji. Tudi Tiborné Nemeth (Županijska in mestna knjižnica Dániel Berzenyi Szombathely) je v svojem referatu *V zrcalu sprememb – storitveni sistem knjižničarske oskrbe Železne županije* po uvodnih demografskih podatkih, ki kažejo na upadanje in staranje prebivalstva, zaradi česar se tudi spreminja struktura majhnih naselij, poudarila vlogo sistema, ki jo ima le-ta pri zagotavljanju knjižničarskih storitev, predvsem v krajevnih knjižnicah. Kot pomembne je izpostavila predvsem tiste, ki zadevajo spodbujanje branja, informacijsko pismenost in pa medknjižnično izposojajo. *Knjižnice v Porabju – Knjižnica Móra za oskrbo slovenske skupnosti v monoštrski mikroregiji* pa nam je približala in predstavila Piroška Molnár (Mestna knjižnica in muzej Móra Ferenc Monošter). Njen poudarek je bil na vaških knjižnicah v slovenskih naseljih v monoštrski mikroregiji. Knjižnica Móra kot mestna knjižnica tako skrbi za nabavo in obdelavo gradiva, organizira programe za spodbujanje branja in nudi vaškim knjižničarjem vso pomoč pri njihovem strokovnem delu.

Po odmoru, v katerem so si vsi udeleženci konference lahko ogledali in spoznali od blizu tudi bibliobus Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota, so v drugem delu konference z referati

nadaljevali slovenski knjižničarji. Jana Balažič (Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota) je tako predstavila *Potujočo knjižnico Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota in njeno vlogo v Porabju*, v okviru česar je podala zgodovino potujoče knjižnice, njeno poslanstvo, namen in glavne naloge, ki jih opravlja. Posebej je izpostavila porabsko proggo, ki pokriva slovensko manjšino na Madžarskem in madžarsko proggo, na kateri potujoča knjižnica s knjižničnim gradivom oskrbuje madžarsko manjšino v Sloveniji. Kakšno vlogo ima pri tem Ministrstvo za kulturo, je v referatu *Podpora Ministrstva za kulturo Republike Slovenije razvoju knjižnične dejavnosti v slovenskih splošnih knjižnicah za potrebe Slovencev v zamejstvu* ponazoril Marjan Gujtman (Ministrstvo za kulturo RS Ljubljana). Kot je povedal, Ministrstvo za kulturo že vrsto let redno financira nakup knjižničnega gradiva za potrebe sodelovanja s Slovenci v zamejstvu, je pa poleg tega v letu 2016 tudi prvič finančno podprlo programe razvoja knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih. Za konec je Metka Sraka (Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota) podala še *Vizijo in cilje sodelovanja med Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota ter porabskimi vzgojno-izobraževalnimi ustanovami*, v katerih knjižničarke poleg drugih dejavnosti pripravljajo tudi pravljične ure v slovenskem jeziku. Ta oblika knjižne in književne vzgoje se je izkazala kot zelo uspešna, saj porabski otroci z navdušenjem prisluhnejo vsakokratnemu izboru pravljič in prav zato je ta pristop lahko ključ do bralne pismenosti, bralnih navad in bralne sposobnosti v slovenskem jeziku pri porabskih Slovencih.

Udeležba na mednarodni knjižničarski konferenci je bila nad našimi pričakovanji, tako s slovenske kot z madžarske strani, kar je le še dokaz več, da je knjižnična dejavnost nedvomno nepogrešljiva posredovalka knjižničnega gradiva, raznovrstnih informacij in storitev v vsakdanjem življenju prebivalcev. Ob tem je bil izdan tudi dvojezičen Zbornik povzetkov referatov, ki je uvod v konferenčni zbornik, katerega želimo izdati v prihodnje. Mednarodna knjižničarska konferenca, katere namen je bil predstaviti delo, izmenjati izkušnje, primere dobrih praks in okrepiti medsebojno sodelovanje, se je zaključila v želji, da nas bodo izkušnje in znanja povezovali še naprej.

Po konferenci je prav tako v Slovenskem domu v Monoštru sledilo odprtje razstave Jožef Košič – njegovo življenje in delo (ob 200. obletnici njegovega delovanja v Porabju) na kateri je avtorica razstave, dr. Klaudija Sedar iz Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota, predstavila Prekmurca, ki je večji del življenja preživel v Porabju. Zatem pa so se knjižničarji odpravili še na ogled razstave v muzej Avgusta Pavla v Monoštru in v tamkajšnjo knjižnico, kjer so se seznanili z njihovim načinom dela in z dejavnostmi, ki jih izvaja kot mestna knjižnica. ●

Milojka Miklavčič
Narodna in univerzitetna knjižnica
milojka.miklavcic@nuk.uni-lj.si

Posvet "Predmetna obrada: pogled unaprijed"

(Zagreb, 20. 5. 2016)

V maju 2016 so v Gradski knjižnici Zagreb organizirali strokovni posvet: Predmetna obrada: pogled unaprijed, ki ga je organizirala Komisija za klasifikaciju i predmetno označivanje Hrvatskoga knjižničarskog društva.

Na posvetu so nam predstavili teoretična in praktična vprašanja, ki so povezana s sodobnim razvojem na področju vsebinske obdelave kulturne dediščine s poudarkom na iskanju načinov za uporabo najboljših trenutnih praks, ki povezuje strokovnjake z različnih področij, kot so informacijske in komunikacijske znanosti in informacijske tehnologije, ter spodbujanje njihove širše uporabe v hrvaških knjižnicah.

Na posvetovanju je Aida Slavić, glavna urednica na Konzorciju UDK s sedežem v Haagu, predstavila trenutno situacijo na področju Univerzalne decimalne klasifikacije. Glavni poudarek je bil na svetovnem trendu t.i. library linked data (LLD), ki tudi v knjižničnih katalogih omogoča potrebne spremembe. Semantična povezljivost podatkov odpira veliko novih možnosti pri iskanju in predstavljanju dokumentov in podatkov. Konzorcij UDK želi slediti tem trendom in na osnovi LLD omogočiti zgodovinsko sledenje spremembam vrstilcev UDK. To bi omogočilo, da bi bili zapisi v katalogih opremljeni z ažurnimi vrstilci UDK.

Naslednja predavateljica Koreljka Golub (profesorica na Linnaeusuniversitetes, Švedska) je predstavila pomembnost tehnoloških standardov, ki trenutno vplivajo na organizacijo znanja. Standardi, ki so predvsem namenjeni za oblikovanje tezavrov, so potrebni in predpisujejo

konsistentnost, zanesljivost in kvalitetnost podatkov. Tehnološki standardi zagotavljajo, da so vsi deli strukturirani v istem formatu, organizirani in medsebojno interoperabilni. Temeljiti bi morali na formatu XML in RDF. XML predstavlja standardizirano sintakso, s katero je mogoče zapisati podatke zato omogoča kompatibilnost in izmenjavo z ostalimi metapodatki. RDF omogoča jasno identifikacijo predikata ter večjo specifikacijo podrobnosti, kar je pomembno pri logičnem sklepanju. Predavateljica je predstavila problematiko ISO 2709 z inačicama MARC 21 in UNIMARC, ki ne temeljita na XML in RDF. Konverzija, ki bi MARC-u 21 omogočal XML shemo za pregledovanje zapisov je MADS (Metadata Authority Description Schema). Omenila je tudi sistem SKOZ (Simple Knowledge Organization System), ki je najbolj razširjeni primer standarda za prikaz sistema, ki temelji na RDA/XML in je bil prvotno razvit za tezavre. Ta podatkovni model temelji na pojmi in ne na besedah. Vsak od teh konceptov ima dodeljen URI (Uniform Resource Identifier). Sistem žal ni v skladu z vsemi standardi (IDO 25964).

Sledili so primeri projektov, doktorske naloge in raziskovanj, kjer so predmetno/vsebinsko opisovanje in numerične klasifikacije vir znanstvenega dela, urejanja gradiva in medsebojno povezljivost vsebin različnih strok:

Dr. Pero Škorput (profesor na Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagreb) je predstavil uporabo ontologije (informatika), kot množico konceptov s področja prometa in razmerij med njimi, ki nadalje predstavljajo razvoj in izgradnjo semantičnih aplikacij. Prihodnost inteligentnih prometnih sistemov

(ITS =Ineligent Transport Systems) je oblikovanje prometnih znanj v strojno razumljivo obliko, ki omogoča semantično interoperabilnost v smislu komunikacij in izmenjave znanja med ITS aplikacijami.

Dr. Tomislav Ivanjko (profesor na Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) je predstavil ugotovitve raziskovanja za doktorsko disertacijo. Dr. Mario Essert (profesor na Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu) je predstavil več projektov. Zaključek obeh je bil, da je potrebno tehnologijo, ki je že na voljo, uporabiti pri oblikovanju, urejanju, predstavljanju kulturne dediščine. Grafični, besedilni/tekstovni in zvočni dokumenti pretvorjeni v elektronsko obliko je potrebno urediti, vsebinsko ročno in /ali avtomatizirano (angl. tagging,; XML/TEI) označiti s pomočjo matematičnih funkcij, ontologije, računalniškega jezikoslovja, kjer je jezik predstavljen kot računalniški model. Predlagata, da naj imajo iskalniki že omogočene spustne sezname vsebinskih in drugih oznak. Problematike, ki jih prinaša oblikoslovje, skladnja, logika in smisel jezika naj rešujejo strokovnjaki različnih področij kot so jezikoslovje, logika, semantika jezika in statistika.

Izpostavljen je bil problem digitalnih repozitorijev, ki sicer že obstajajo nekaj let, vendar vidita problem v nepovezanosti med podatkovnimi zbirkami in dokumenti. Predavatelj dr. Mario Esser je predstavil nekaj projektov v nastajanju. Naj omenim dva primer: Zvučni atlas hrvatskog govora (sl. 1) in On-line hrvatska kulturna baština. Zvučni atlas hrvatskog govora prikazuje dialekte s pomočjo interaktivnega zemljevida in zvočnega posnetka avtentičnega govornika. Več o projektu je napisano na spletni strani: <http://hrvatski-zvucni-atlas.com/>

On-line hrvatska kulturna baština povezuje zgodovinsko, prostorsko, predmetno povezavo med dokumenti, hkrati omogoča tudi leksikografsko povezavo preko on-line slovarja/enciklopedije in iskalnikom.

Dr. Mario Essert je na primeru iskalnika Nacionalne i sveučilišne knjižnice tudi namignil, da iskalnik ne uporablja t.i. web

Zvučni atlas hrvatskog govora

Vir: Hrvatski zvučni atlas, pridobljeno 21.10.2016 s spletne strani: <http://hrvatski-zvucni-atlas.com/>

scraping ali tehniko spletnega luščenja podatkov. To orodje bi omogočalo uporabnikom bolj učinkovito iskanje.

Dr. Senada Dizdar (profesorica na Filozofski fakultet Univerzitetu u Sarajevu) je predstavila problematiko izdelave bibliografije časopisa Sarajevski cvjetnik. Izdelava metodologije za izdelavo bibliografije je bila zahtevna, ker so članki iz tega časopisa v 98 % brez naslova in v 87,5 % brez navedenega avtorja. Končna bibliografija vsebuje 1.540 bibliografskih enot, pri katerih je postopek opisovanja potekal v več fazah. Najprej z določitvijo vsebine članka, na osnovi katere je bila narejena anotacija in nato naslov članka, na osnovi tega pa na koncu še predmetna oznaka. Predmetne oznake sedaj sestavljajo kazalo naslovov in kazalo ključnih besed.

Iskanja po katalogu Knjižnice grada Zagreba

Vir: Katalog knjižnice grada Zagreb, pridobljeno 21.10.2016 s spletne strani: <http://katalog.kgz.hr/pages/search.aspx?¤tPage=1&searchById=-1>

Rezultat tega procesa indeksacije in urejanja informacijskih oznak so osnova za izdelavo končne bibliografije in kar je še posebej pomembno, da je to postal tudi model za izgradnjo bibliografskih zapisov za tako vrsto gradivo.

Dr. Irena Galić Bešker (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu) se je osredotočila na vsebinsko označevanje ročnih tiskanih knjig. Uporabnikom knjižnice so te zanimive zaradi vsebine, a tudi zaradi oblike, topografije in vezav. Že izdelani specialistični tezavri, ki vključujejo tudi omenjene elemente, so lahko v pomoč pri vsebinskem opisovanju ročno tiskanih knjig. V Nacionalni i sveučilišni knjižnici Zagreb za vsebinsko označevanje uporabljajo tezaver skupine znotraj ALA, Rare books and Manuscripts Section.

Več na spletni strani: http://rbms.info/vocabularies/genre/alphabetical_list.htm

Marin Juraga (Knjižnica grada Zagreba) je predstavil t.i. katalog nove generacije (sl. 2), ki ga je leta 2013 oblikovala Knjižnica grada Zagreba. Tak mrežni knjižnični katalog je bolj prilagojen uporabnikom in njihovim informacijskim potrebam. Uporabnikom omogočajo aktivno vlogo pri oblikovanju vsebine kataloga z vpisovanjem komentarjev. Nove možnosti kataloga tako pomenijo napredek pri iskanju po predmetu oz. vsebini, ki posledično prinaša tudi večjo in lažjo najdljivost zelenega gradiva.

Vera Vitori (Gradska knjižnica Zadar) je predstavila problematiko vsebinskega opisovanja zgodovinskih romanov. Do sedaj je bilo vsebinsko opisovanje literarnih del omejeno na temo ali žanr in jezikovno pripadnost avtorja. Tudi na osnovi želja in vprašanj uporabnikov se je ta način zdel premalo poveden, zato so predlogi, da bi se npr. dodajalo še kraj, čas dogajanja in knjižni lik.

Kulturna dediščina Šibenika je združena v posebni zbirki Sibenicensis, po kateri je v knjižničnem katalogu mogoče iskati po osebnih in zemljepisnih imenih ter vsebinskih oznakah. Vsebinsko opisovanje kulturne dediščine, pa naj gre za normirane ali prosto oblikovane vsebinske oznake, je pomembno. Prosto oblikovane predmetne oznake sicer pomagajo pri iskanju informacij, a žal ne po enotnem pojmu, kar bi omogočala normirana oznaka vsebine. Rešitev bi bila, da bi knjižničarji, arhivisti in muzeologi, ki se ukvarjajo s kulturno dediščino, vsaj na lokalni ravni imeli podoben pristop do gradiva in enotne predmetne oznake. Upoštevati pa je potrebno tudi jezik uporabnika pri iskanju gradiva in ga upoštevati pri določanju vsebinskih oznak.

Na strokovnem posvetovanju smo se seznanili z različnimi načini vsebinskega opisovanja gradiva, podatkovnih zbirk in slišali tudi (ne)bibliotekarje, kako razmišljajo in iščejo načine, da bi lažje, bolj konsistentno in kakovostno opisovali gradivo. ●

19. strokovno posvetovanje in Festival potujočih knjižnic

Ksenija Trs
Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik
ksenijabb@gmail.com

Kamnik, 27. maj in Domžale, 28. maj 2016

Dve leti od zadnjega srečanja slovenskih potujočih knjižničarjev se je z astronomsko hitrostjo odvrtelo, in letos je bil ponovno čas, da se najdemo in kakšno rečemo. Konec maja nas je pot od »vsepovsod« popeljala pod čudovite, s soncem obsijane Kamniške Alpe. Prekrasna pokrajina nas je posrkala vase, nas prepredla s čipkasto kopreno zgodnje jutranje rose in rojevala pesnike v nas.

Kamnik, nekoč celo glavno mesto dežele Kranjske, kjer se je v » starih cajtih« koval baje denar, je v svoje srednjeveško nedrje sprejel 61 potujočih knjižničarjev iz Slovenije, Hrvaške ter Madžarske! Konvoj sestavljen iz 12 slovenskih, 2 hrvaških (Reka in Križevci) ter madžarskega bibliobusa, je takoj po osmi uri krenil z Arboretuma Volčji Potok proti kamniški Šutni, ki je nas je odprtih rok sprejela v vsem svojem sijaju. Bil je pravi čas, pravi kraj ter pravi ljudje za »19. strokovno posvetovanje in Festival potujočih knjižnic«.

Organizacijo tega srečanja je skupaj s Sekcijo za potujoče knjižnice pri Zvezi Bibliotekarskih društev Slovenije in s podporo Občine Kamnik prevzela Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik.

V rojstni hiši Rudolfa Maistra se je ob 9.30 odvijala tiskovna konferenca, ob 10. uri je nato sledila uradna otvoritev Festivala in strokovnega posvetovanja potujočih knjižnic Slovenije. Bogat kulturni program je na trgu sredi mesta združil staro in mlado, od blizu in daleč! Bilo je predvsem ogromno naše nadebudne mladeži, saj je hkrati potekal tudi Veronikin festival!

Ob krasnem kulturnem programu, ki je potekal v igrivem ter radoživem duhu mladostniške zanesenosti, se nam je plesalo in pelo in smejala! Za to so poskrbeli: harmonikarja Nejc Pirš in Benjamin Krhin, pevka in dijakinja Srednje vzgojiteljske šole Lara Prezelj ob klavirski spremljavi svoje mentorice Glasbene šole Glas ter učenci Podružnične šole Vranja Peč s krajšo igro »Pst, tišina!«. Da ne pozabim na male folklorne plesalce, ki so s svojim plesom tako navdušili, da so še nas zasrbele pete! Pa smo malo zaplesali in zraven zapeli! Mariborčani – seveda! Da ne bi kdo slučajno prevzemal krivde!

Direktorica Knjižnice Franceta Balantiča Kamnik mag. Breda Podbrežnik Vukmir je v pozdravnem nagovoru poudarila pomen knjige in branja, da ima vsak pravico do enakopravnega dostopa do kulturnih dobrin.

Predsednica Sekcije za potujoče knjižnice Tjaša Mrgole Jukić je poudarila pomen bibliobusov pri širjenju bralne kulture, posebej pri ranljivih skupinah ljudi, kot so starejši, bolni, šoloobvezni otroci ter najmlajši, ki težje pridejo do stacionarnih knjižnic.

Predsednica Zveze Bibliotekarskih društev Slovenije dr. Sabina Fras Popović: »Ostane samo želja, da to veselje, to igrivost in to radost, ki ste jo pokazali na tem nastopu, prenesete tudi v odnos do knjige in branja. Da sprejmete knjigo in branje v dogodivščino, kjer nikoli ne veste, kje se bo končala, kam vas bo popeljala in kaj vam bo prinesla. Hvala vam, da ste z nami, da se v Občini Kamnik, župan in njegova ekipa, dobro zavedajo, kaj pomeni knjiga za razvoj ne samo kulture temveč tudi gospodarstva.«

Okrogla miza v Knjižnici Franceta Balantiča Kamnik. Foto:

Župan Marjan Šarec, ki si je z velikim zadovoljstvom ogledal vse biliobuse, je dejal, da verjame, da knjiga, kljub udarnosti interneta, ne bo izumrla, čeprav se vse manj posega po njej, posledica tega pa je zmanjšana bralna pismenost ter siromašenje besednega zaklada.

V popoldanskem času smo v prijetnem ambientu Knjižnice Franceta Balantiča Kamnik »podali« v strokovna razmišljanja o delovanju potujočih knjižnic, o pereči problematiki v sami izposoji, predvsem pa v delovanju vozil, o njihovi opremi (agregat, klima, baterije...)

●Predsednica Sekcije za potujoče knjižnice Tjaša Mrgole Jukić je predstavila delovanje slovenskih potujočih knjižnic od 2010 - 2015;

●Ljiljana Vugrinec, vodja Županijske matične službe u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica, je spregovorila o hrvaških potujočih knjižnicah – delovanje, financiranje, obeti za bodočnost;

Bilbusi na kamniški Štutni. Foto:

● Gordana Tuškan, direktorica reške knjižnice je predstavila njihovo novo potujočo knjižnico, najnovejšo na Hrvaškem. Z akcijo »Pogurajmo bibliobus« so iskali donatorje, ambasadorje, sponzorje ter vse, ki so bili pripravljeni pomagati pri nabavi novega bibliobusa;

● Okrogla miza je potekala na temo »Moderni bibliobus«, na kateri so sodelovali: Karel Novak (AS Domžale d.o.o.), projektant mariborskega novega bibliobusa Primož Kocbek (Ferra avto d.o.o.), Marjan Gujtman (Ministrstvo za kulturo).

S ponosom lahko rečem, da je okrogla miza »zakotalila« konstruktivni dialog v dvorani! Kresala so se mnenja o opremi novih vozil, ki morajo biti čim bolj prijazna ter dostopna tako za zaposlene kot za uporabnike potujoče knjižnice. Dejansko smo v debato tako zelo »padli«, da je moderator Artur Lipovž, direktor knjižnice v Ajdovščini, moral vzeti vajeti v svoje roke in končati razpravo z obljubo, da bomo z

njo nadaljevali na prihodnjih srečanjih, saj je in bo vedno aktualna. Nikoli ni nekaj dovolj dobro, da ne bi moglo biti še boljše! Še posebej velja to za naše bibliobuse!

Da bi pa bil dan res popoln, smo stopili na sceno Mariborčani s svojim prispevkom »Toti novi bibliobus, (got)of-line, ali kako smo j****i ježa!«

Verjemite – dan je postal res POPOLN!

Naslednji dan, v soboto, 28. maja 2016, smo se ponovno zbrali na parkirišču Arboretuma Volčji Potok, kjer smo bili na razpolago vsakomur, ki je želel spoznati delo v potujočih knjižnicah ter si ogledati bibliobuse, skoraj tako pisane, kot flora in fauna Arboretuma! In ni jih bilo malo.

Med njimi sta bila tudi minister za kulturo Tone Peršak ter minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc, ki sta si z velikim zanimanjem ogledala vse naše bibliobuse ter spoznala vsaj kanček našega dela!

Bil pozdrav za snidenje in bil je pozdrav v slovo z mislijo, da se spet srečamo, si izmenjamo izkušnje! Odhajali smo vsak v svojo smer!

Naše poti vodijo iz vseh smeri v vse smeri. Vijejo se ob zelenomodri Soči, preko mostov jo koračijo! Zvedavo pogledujejo preko meje in prisluškujejo pojočemu italijanskemu jeziku! Vijugajo med dolenskim griči! Zrejo v julijske vršace! Stapljajo se z Ljubljanskim barjem! V prekmurski širjavi s sončnicami nastavljajo svoje lice soncu. Prepletajo se po Ptujskem in Dravskem polju ter vzpenjajoče grizejo trdo haloško zemljo! Upogibajo hrbet neusmiljeni ajdovski burji! Izginjajo med stoletnimi pohorskimi smrekami in se znova najdejo visoko v pohorski vasi, kjer belina vaške cerkvice sili v nebesa! Sanjavo se ozirajo v bleščave kamniške planine! Odpirajo Postojnska vrata in smuknejo proti obali, kjer koketirajo z mehкими valovi in se drgnejo ob pahljačaste palme, te naše poti. ●

Potek in obseg statističnih meritev za leto 2015

Damjana Tizaj Marc
NUK – Center za razvoj knjižnic
damjana.tizaj@nuk.uni-lj.si

Statistične meritve o delu slovenskih knjižnic za poročevalsko leto 2015 so se za visokošolske in specialne knjižnice začele 1. marca 2016 in se uradno končale 17. marca 2016.

Na zahtevo splošnih knjižnic je bilo mogoče vprašalnike za splošne knjižnice

izpolnjevati že prej in sicer 29. januarja 2016. V času od 29. januarja do 29. februarja 2016 smo na interaktivnem vmesniku BibSiSt Online, preko katerega knjižnice dostopajo do statističnega vprašalnika, zaznali aktivnosti 22 oz. 37% splošnih knjižnic, vendar nobeni splošni knjižnici ni uspelo zaključiti z

izpolnjevanjem vprašalnika pred 1. marcem 2016.

Pri statističnih meritvah je sodelovalo 251 slovenskih knjižnic in sicer 82 visokošolskih knjižnic (skupaj z nacionalno knjižnico), 109 specialnih in 60 splošnih knjižnic (od tega 2 zamejski knjižnici). Do uradnega zaključka statističnih meritev je Centru za razvoj knjižnic pravilno izpolnjeno Poročilo o delu knjižnice posredovalo 128 oz. 51% slovenskih knjižnic, od tega 52 oz. 63% visokošolskih knjižnic, 46 oz. 42% specialnih in 30 oz. 50% splošnih knjižnic. Knjižnicam, ki nam Poročila o delu knjižnic niso posredovale v dogovorjenem roku, smo poslali več opominov. S statističnimi meritvami smo dokončno zaključili 12. maja 2016. Centru za razvoj knjižnic je izpolnjene vprašalnike posredovalo skupaj 242 oz. 96% vseh slovenskih knjižnic, od tega vse visokošolske in splošne knjižnice ter 100 oz. 92% specialnih knjižnic.

V času statističnih meritev smo sodelavci Centra za razvoj knjižnic poslali 320 pojasnil preko elektronske pošte, opravili 450 telefonskih pogovorov in odklenili 82 vprašalnikov.

Vsem kolegom, ki ste sodelovali pri statističnih meritvah, se za sodelovanje iskreno zahvaljujemo.

Kazalce uspešnosti slovenskih knjižnicah najdete na <http://bibsist.nuk.uni-lj.si/kazalci/index.php>. Pripravili pa smo tudi tri nove zvezke Slovenskih knjižnic v številkah za leto 2015. Poročila za splošne, visokošolske in specialne knjižnice so dostopna na naši spletni strani: <http://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/kvs.php>. ●

Slovenske knjižnice v letu 2015

	Nacionalna knjižnica	Visokošolske knjižnice	Splošne knjižnice	Specialne knjižnice	Šolske knjižnice*
Upravne enote	1	81	58	109	-
Izposojevališča	1	117	270	141	966
Samostojne knjižnice	1	1	58	0	0
Knjižnična zbirka (inv. enote)	2.779.990	5.212.458	11.710.890	2.919.273	8.458.446
Prirast knjižničnega gradiva (inv. enote)	30.763	126.093	433.848	41.508	604.196
Podatkovne zbirke, ki jih gradi knjižnica (naslovi)	4	93	123	58	-
Potencialni uporabniki**	2.064.188	81.217	2.064.188	28.748	310.244
Člani	8.588	108.231	479.452	46.448	-
Obisk	705.514	2.536.515	12.400.272	-	4.971.536
-od tega fizični obisk	281.514	2.017.922	10.251.317	145.063	-
Izposojene enote	114.585	1.802.957	25.796.762	-	5.161.344
Zaposleni strokovni delavci (EPZ)	104	293	932	136	-
Zaposleni SKUPAJ (EPZ)	140	352	1.183	169	-
Izobraževanje zaposlenih (ure)	3.574	8.554	29.691	1.617	-
Nakup gradiva v EUR	656.430	6.272.202	6.764.600	2.881.870	2.999.099

Legenda:

-: ni zanesljivih podatkov

EPZ: ekvivalent polne zaposlenosti

Opombe:

*: podatki se nanašajo na leto 2012. Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije.

** : število potencialnih uporabnikov je lahko manjše od števila članov, ista oseba je lahko vključena v več knjižnic hkrati.

V primeru, da knjižnice določenih podatkov niso posredovale, smo podatke imputirali oziroma naredili preračun na celotno vrednost.

Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka in Panevezys district municipal public library (Litva)

Matjaž Eržen
Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka
matjaz.erzen@knjiznica-skofjaloka.si

Zaključen prvi skupni projekt v sklopu NAPLE - sestrške knjižnice

Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka je v juniju 2015 postala članica NAPLE sister libraries, z namenom sklenitve mednarodnih povezav s sorodnimi knjižnicami v tujini. Povezave sklepamo v želji izmenjave dobrih praks in idej s knjižnicami, ki so članice te organizacije.

Med obstoječimi članicami smo našli regijsko knjižnico iz mesta Panevezys v Litvi, ki je iskala podobno knjižnico ter z njo sklenili povezavo v decembru 2015. Več o tem na spletni stran: <https://sisterlibrariesnaple.wordpress.com/tag/skofja-loka-public-library-ivan-tavcar-slovenia/>

Sklepanje povezave je povsem naključno sovpadalo tudi z obiskom litovskih knjižničarjev v Sloveniji, kjer je bila sklenjena pogodba o sodelovanju med njihovim združenjem in združenjem slovenskih splošnih knjižnic.

Že ob tem srečanju v oktobru 2015 smo se tudi na osebni ravni seznanili in dogovorili za okvir sodelovanja. V začetku smo načrtovali izmenjavo razstav v pomladanskem času 2016, tako da smo imeli dovolj časa za pripravo in dogovor glede vsebine, formatov, načina dostave in drugih podrobnosti.

Na osnovi kasnejših usklajevanj smo se v Škofji Loki odločili, da v Litvo pošljemo tri vsebinsko različne razstave: razstavo kaligrafskega zapisa delov Škofjeloškega pasijona naše sodelavke Snežne Taler, fotografije uprizoritve Škofjeloškega pasijona iz leta 2015 fotografa Jureta Nastrana in fotografije, ki so nastale v okviru delavnice za otroke v naši knjižnici z naslovom »Obraz knjige«.

Vse tri razstave so bile postavljene v prostorih Panevezys district municipal public library v času od 5. april do 5. maj 2016. V istem času pa je v prostorih

knjižnice v Škofji Loki gostovala fotografska razstava fotografa Gintarasa Lukoševičiusa na temo »Retro fotografije v muzejskem okolju«.

V času razstave se je skupina predstavnikov slovenskih splošnih knjižnic mudila na mednarodni knjižničarski konferenci v Litvi ter ob tem obiskala tudi knjižnico v mestu Panevezys in si ogledala našo razstavo.

Prvi stik in sodelovanje je sedaj zaključeno in na obeh straneh že razmišljamo o nadaljnjem povezovanju. Naše prvo sodelovanje se je izkazalo za koristno ne le na vsebinskem, pač pa tudi na osebnem nivoju zaposlenih. Izmenjava izkušenj in osebni stiki s knjižničarji iz tujine imajo za našo stroko in zaposlene velik pomen, ki se ga običajno ne zavedamo, oz. za njihov učinek izvemo šele ob njegovi vzpostavitvi. ●

Skriti zakladi

Tatjana Kodela
Mestna knjižnica Ljubljana
tanja.kodela@mklj.si

Kako bralcu "podtakniti" manj brano gradivo

V Knjižnici Otona Župančiča, centralni enoti Mestne knjižnice Ljubljana, smo se priprave počitniškega branja predvsem z namenom promoviranja branja starejših, manj branih knjig in knjig slovenskih avtorjev. Projekt "Skriti zakladi" je bil v naši enoti prvič izveden leta 2011 in je zaradi toplega sprejema pri članih knjižnice prerasel v stalno dejavnost. Od leta 2015 se izvaja - tako kot podobne dejavnosti v vseh večjih in nekaterih manjših enotah MKL - pod krovnim imenom "Maček v žaklju".

S projektom oziroma dejavnostjo smo želeli vzpodbujati branje in širiti bralno kulturo ter bralcem predstaviti manj poznano kakovostno branje, po katerem sicer ne bi segli. Tako smo jim ponudili že malce pozabljene starejše kvalitetne romane in knjige slovenskih avtorjev. Prav tako smo želeli pri bralcih, ki posegajo le po leposlovnih knjigah, vzbuditi zanimanje tudi za lažje, nato pa tudi bolj zahtevne strokovne knjige, in seveda tudi obratno. Z dodajanjem mladinskih knjig smo želeli ljubitelje leposlovja spomniti, da lahko posežejo tudi po zahtevnejši kvalitetni mladinski literaturi. Bralci, ki so spoznali vrednost njim manj znanih knjig, bodo bolj verjetno po njih posegali tudi kasneje.

Dejavnost se je odvijala v času dopustov, v času tako imenovanega počitniškega branja. Zajeti smo želeli čim širši krog uporabnikov obeh spolov in vseh starosti, zato smo bralcem ponudili knjige z zelo raznovrstnimi temami (družbeni in ljubezenski romani, kriminalke, biografije, humor, znanstvena fantastika, zgodovinska

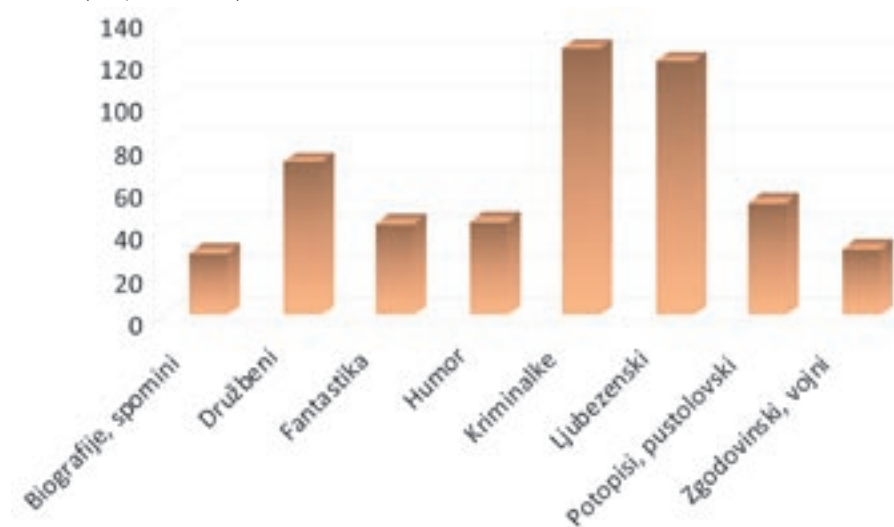
in popotniška literatura). V prvi polovici junija smo izbrali gradivo in pripravili pakete, v katere smo zavili skupaj po tri knjige iste tematike. Pakete smo opremili s simboli - piktogrami (npr. srce za ljubezensko, lupa za kriminalno, tempelj za zgodovinsko tematiko...).

V pakete smo zavili po dve leposlovni knjigi istega žanra (eno staro in eno novejšo) in eno strokovno (poučno, dokumentarno) knjigo s posameznega področja (npr. en starejši in en novejši zgodovinski ali vojni roman ter eno poljudno strokovno delo s tega področja). Vključevali smo tudi zahtevnejšo mladinsko literaturo (problemke za starejšo mladino) ter poezijo, eseje, aforizme, kratke zgodbe in podobne manj iskane zvrsti leposlovja. Sproti smo dopolnjevali seznam pripravljenih knjig, in sicer po temah, avtorjih in signaturah.

Ti sezname so nam prišli prav pri pripravi knjig v naslednjih letih, pokazali pa so tudi nekaj zanimivih rezultatov pri statistični obdelavi števila izposojenih knjig glede na žanr.

Prvotno smo trojčke knjig zavijali v darilne pakete in tako povabili člane, naj se "obdarijo z branjem". Paketke smo ponudili v starem kovčku, ki je simboliziral počitniška popotovanja, in vse skupaj s plakatом z navodili in legendo piktogramov postavili na vidno mesto nasproti evidence izposoje. Letos smo zaradi enotne podobe v vseh enotah MKL tudi našim bralcem ponudili knjige v vrečkah s sličico mačka v žaklju. Pakete oziroma zaprte vrečke s knjigami smo opremili s kodami skritih knjig, ki so bile zaradi preglednosti zaloge začasno izposojene na imaginarnega člana. Ko je bralec prinesel vrečko na evidenco

Število izposojenih vrečk v posameznem žanru za leto 2016

Skriti zakladi čakajo na radovedne bralce (foto: arhiv MKL)

izposoje, je evidentičar knjige najprej razdoličal imaginarnemu članu, nato pa jih je sposodil bralcu za običajni rok izposoje. Člani so lahko knjige posamično vračali ali podaljševali.

Poleti 2016 smo "skrite zaklade" oziroma "mačke v žaklju" uporabnikom ponudili 15. junija v triciklu v pritličju Knjižnice Otona Župančiča. S ponudbo vrečk presenečenja smo zaključili 2. septembra 2016. V času trajanja dejavnosti smo pripravili skupno 560 vrečk (2015: 634; 2013: 524), v katerih smo ponudili

bralcem 1.680 izvodov oziroma približno 1.300 naslovov srednje zahtevnih knjig. Izposodili smo 516 vrečk (2015: 624; 2013: 517 paketov) oziroma 1.548 knjig. Bralci so največ segali po kriminalnih (125 izposojenih vrečk), ljubezenskih (119), družbenih (72) in potopisno-pustolovskih knjigah (53), presenetljivo hitro pa so pobrali humor (44) in znanstveno-fantastično literaturo (43). Bralci sami namreč teh dveh žanrov ne iščejo tako pogosto na policah, vrečke z oznako "humor" pa so vedno pobrali med prvimi. V vseh letih do sedaj se na prvem mestu

izmenjujeta ljubezenski in kriminalni žanr. Približno tretjina izposojenih knjig je bilo strokovno gradivo in manj iskane zvrsti leposlovja (poezija, eseji, kratke zgodbe).

Cilj projekta je bil že od začetka povečati izposajo starejših, manj branih knjig in del slovenskih avtorjev, kar smo z izbiro gradiva tudi dosegli. Odziv članov knjižnice je vsako leto pozitiven. Po paketih so največ posegali mlajši bralci (dijaki, študenti), pa tudi starejši uporabniki. Prijetno smo bili presenečeni nad navdušenjem mladih bralcev (tudi starejših osnovnošolcev), ki jih je poleg veselja do branja pritegnila tudi radovednost, kaj neki se skriva v vrečkah. Prav tako so paketi vzbudili zanimanje tujih obiskovalcev knjižnice. Prispevek o naših "Mystery book packages" je objavil nizozemski publicist na svojem popotno-kulturnem blogu (www.slovenia-op-maat.com), eden naših navdušenih mlajših članov pa na http://www.springwise.com/lifestyle_leisure/slovenian-library-creates-surprise-book-packs-based-genre/.

Najbolj so nas razveselile pohvale naših rednih bralcev o izbiri knjig v vrečkah in prav zaradi njih razmišljamo o razširitvi dejavnosti. V prihodnjih letih želimo ponuditi bralcem večkrat na leto pakete knjig, izbrane glede na različne priložnosti (na primer ljubezenske romane in strokovno literaturo za valentinovo ali pa zimsko počitniško branje pred novoletnimi prazniki). ●

DRAGE BRALKE IN BRALCI,
V PRITLIČJU KNJIŽNICE OTONA ŽUPANČIČA SMO VAM PRIPRAVILI

VREČKE SKRITIH KNJIŽNIH ZAKLADOV

OD JUNIJA DO SEPTEMBRA SI BOSTE LAHKO IZBRALI VREČKE POČITNIŠKEGA BRANJA, V KATERE SMO KNJIŽNIČARJI SKRILI TAKO NOVEJŠE KOT STAREJŠE ROMANE, POEZIJO TER POLJUDNO-DOKUMENTARNA DELA NA IZBRANO TEMO.

- VREČKE S KODAMI SI IZPOSODITE NA EVIDENCI IZPOSOJE.
- DOMA VREČKE ODPRETE IN...UŽIVATE OB BRANJU.
- KNJIGE IZ VREČK LAHKO NATO POSAMIČNO VRAČATE IN PODALJUJETE.

LEGENDA SIMBOLOV:

DRUŽBA, VSARDANJE ŽIVLJENJE	LJUBEZEN	KRIMINAL, VOJUNSTVO	ŽIVLJENJE/PSL. SPOMINI	HUMOR, SATIRA	ZGODOVINA, VOJNA	POPOITNIŠTVO, PUSTOLOVŠČINE	ZNANSTVENA FANTASTIKA

ŽELIMO VAM VELIKO UŽITKA OB ODKRIVANJU POLETNIH KNJIŽNIH SKRIVNOSTI!

Plakat z legendo za uporabnike knjižnice

Branje v kontekstu

Intervju z Ireno Štaudohar

Silva Novljan
silva.novljan@gmail.com

Irena Štaudohar, publicistka, novinarka, vznemirja bralce. Njene eseje beremo s pisalom v roki in potem pohitimo v knjigarno ali knjižnico, da dopolnimo, poglobimo, razširimo svoje teme.

Kdo je Irena Štaudohar, ki zna oblikovati toliko različnih svetov z branjem knjig?

Nekdo, ki rad bere in ima, kljub temu, da novinarstvo v Sloveniji ni v najboljši kondiciji, zelo rad svoj poklic. Sem diplomirani dramaturg in sem se dolgo časa ukvarjala z gledališčem, a vedno me je privlačilo tudi novinarstvo, morda zato, ker je delo v gledališču zelo kolektivno, zadnja leta pa raje ustvarjam v samoti – samo jaz, knjiga in računalnik.

Da berete radi in veliko, je dejstvo. Milan Vogel pravi, da ste s knjigo zasvojeni, a od kod potreba, da prebrano delite z nami?

Vedno sem rada brala daljše eseje o knjigah, ne puste in formalne, temveč takšne, v katerih se avtor navdušuje nad prebranim in medtem, ko opisuje eno knjigo piše tudi o drugih, ki so ji podobne. Piše o fenomenih in kontekstih. To so članki, v katerih želi avtor svoj užitek branja prenesti tudi na druge. Vedno sem si želela pisati v takšnem žanru in zdaj pišem.

Rada imam zelo različne knjige, tako, da se en teden ukvarjam recimo z drevesi, naslednji teden pa z nevrologijo. A mnogokrat mi je žal, da moram tako dolge članke napisati le v enem tednu. Prav zadnjič, ko sem pisala o odlični knjigi Skrivno življenje dreves, ki jo je napisal nemški gozdar Peter Wohlleben, sem si zaželela, da bi članek lahko nastajal vsaj štirinajst dni – en teden bi prebrala knjigo,

drugi teden pa s kakšnim gozdarjem odšla recimo v skrivnostni Kočevski Rog in se v živo srečevala in poslušala zgodbe o drevesih. Včasih mi je res žal, da nimam več časa za pisanje člankov.

Ponujate branje v kontekstu. Nič ne vsiljujete, le pripovedujete o knjigah različnih žanrov in vsebin, ki spletajo teme?

Tako se mi zdi tudi prav, knjig se ne sme vsiljevati. So pa priporočila o tem, kaj brati, vedno zanimiva.

Izberete vi temo, knjige, ali knjige, tema izbere vas? Kakšen je vaš ustvarjalni postopek?

Zelo odvisno, včasih pišem glede na temo, drugič spet knjigo poklopim z aktualnostjo časa. In potem začnem komplicirati. Ko berem knjigo, si naredim veliko zapiskov, potem poiščem še druge kontekste o zgodbi, avtorju, se spomnim, da sem nekaj podobnega že brala in poiščem še tisto knjigo. In potem včasih napišem okoli trideset strani zapiskov in idej, šele nato začnem v glavi sestavljati, kako bom začela pisati članek, premišlujem o naslovu. V četrtek zgodaj zjutraj, se usedem za računalnik in pišem kot nora, ko že pade mrak ali ponoči članek oddam. Tudi hrano si ponavadi ob četrtkih prinesem kar s sabo in jem nad tipkovnico. Roke za oddajo sicer redko zamudim, vedno pa potrebujem adrenalin, da članek napišem tik preden ga je potrebno predati uredniku. Najboljše ideje za članke velikokrat dobim na Rožniku, kamor grem skoraj vsak dan.

Se pri izbiri knjig naslonite tudi na priporočila drugih, založnikov, kritikov, prijateljev...?

Obsedeno prebiram tuje literarne časopise in kulturne strani in priloge v The New York Timesu, Guardianu, Sunday Timesu ... Rada sem z vsem na tekočem. Vedno vem, da mi bodo vseč knjige, ki mi jih priporoči recimo Samo Rugelj, oba imava rada poljudno-znanstvena dela. Obožujem dobro založene knjigarne, moja ljubezen do svetovnih prestolnic, je vedno povezana s tem, kakšne knjigarne imajo. Zato imam rada London in New York.

Kakšen vpliv na izbiro dela določene vsebine ima jezik njene predstavitve?

Veliko berem v angleščini, francosko znam slabo. Tako, da dejansko čitam v angleščini in v slovenščini. Aja, seveda berem tudi v hrvaščini oziroma v srbsčini. Ker obožujem judovskega pisatelja Singerja, sem pred kratim prebrala cel njegov opus kratkih zgodb, kar v srbsčini. Knjige pa sem našla v odličnem antikvariatu na Reki.

Kdaj za bralca izbira ni ovira, kdaj zmore bralec suvereno obvladati bogastvo ponudbe, da si izbere kakovostno delo za branje po svojih potrebah, željah?

Knjige imam rada, ker sem radoveden človek, ker me marsikaj zanima. In to je lastnost vsakega dobrega bralca, ki si želi presnoviti čim več čim boljših knjig. Če me knjiga ne navduši, jo redko preberem do konca. Rada imam tudi žanrsko literaturo. Knjig nikoli ne delim na visoko in nizko literaturo, ampak le na dobre in slabe. Susan Sontag je nekoč lepo povedala, da svoje najljubše pisatelje deli na soproge in ljubimce. Pisanje enih izraža vrednote zakonskih mož: so zanesljivi, razumljivi, spodobni, trezni ... To so recimo klasiki. Knjige, ki so kot ljubimci, recimo žanrska

literatura (detektivke, ljubezenski romani), pa so nezanesljive, a temperamentne in napete. Pri njih toleriram lastnosti, kot so čemernost, slaba slovnica, sebičnost, nezanesljivost in laži, ki jih pri soprogu ne bi – v zameno pa dobimo vznemirjenje in močna čustva.

Vaši eseji navdušujejo tudi zato, ker se v njih srečujeta znanost in literatura. Bralcem odpirate nove poti spoznavanja sveta. Doživljamo vas kot mojstrico prepričljivega povezovanja različnih del, ki nas nagovarja, da zmoremo z raznovrstno ustvarjalnostjo drugih razširiti ali poglobiti svoje vedenje in delovanje.

Pred leti je bila zelo moderna nevroznanost in rada sem veliko brala in pisala o tem, kaj vse znajo naši možgani. Zdaj bi recimo brala in pisala samo o knjigah, ki govorijo o naravi in živalih ter rastlinah. V tujini so poljudno-znanstvene knjige zelo popularne in počasi prihajajo tudi k nam ter postajajo uspešnice. Po njih posegajo tudi ženske, ki so sicer v Sloveniji najbolj aktivne bralke, včasih je namreč veljalo, da imajo ženske najraje leposlovje.

V vaši nevsiljivi sugestivnosti je še zmeraj odprta pot za svobodno razmišljanje, za prosto izbiro in svojstveno sprejemanje prebranega; kot bi bili knjižničarka, ki naj bi bralca vodila in usmerjala v raziskovanje. Pričakujete od knjižničarja tako pomoč?

Knjižničarji so zame vedno bili odlični vodiči po labirintu knjig. V srednji šoli, sem kot praktikantka delala v Študijski knjižnici v Novem mestu in nič se mi ni zdelo lepšega, ko v zaprašenem podstrešju, takrat še zelo stare stavbe, zlagati stare knjige po abecedi. Mislim, da smo res lahko veseli za tako dobro mrežo knjižnic in knjižničarjev, ki jo imamo.

Si kdaj knjige izposodite v knjižnici? Kadar ne iščete določenega dela, kako jih v knjižnici izbirate?

Knjige si sposojam v knjižnici, a veliko število jih tudi kupim. Veliko jih tudi dobim kot recenzentske izvode. Če želim najti knjigo, se seveda obrnem na knjižničarja oziroma knjižničarko.

Zmorete poljudno govoriti o pomembnih raziskavah, delih iz sveta znanosti in literature, ne da bi podcenjevali bralca.

Brez bralcev nas, novinarjev, ne bi bilo. Včasih mi je žal, ker se mi zdi, da lastniki časopisnih hiš ali uredniki, pozabljajo na najbolj bistveno – na bralca. Danes se bralce preveč podcenjuje, vsi menijo, da jih zanimajo le rumeni časopisi, da se jim ne da več brati, da nihče več ne bere daljših tekstov. A ni tako. Živimo v času, ko je branje knjig in dobrih časopisov najpomembnejši borilni šport..

Vaše delo Magija za realiste (Beletrina, 2015) založba označuje kot zgodbe o človeški volji do življenja, knjižničarji so povzeli misel o delu, ki spreminja ljudi in ga kot praktično filozofijo uvrstili med eseje, Katja Kranjc jo med eseje uvršča kot poliliteraren žanr in nasprotuje njeni postavitvi v knjigarnah med priročnike o osebnostni rasti in zdravju. Kam bi jo uvrstili vi, da bi prišla v roke čimveč bralcev.

To je res zanimivo vprašanje. Postavila bi jo med eseje. Tudi zato, ker si je začetnik tega žanra, renesančni filozof Montaigne, eseje predstavljal zelo svobodno. Rekel je, da ko pišeš esej, ga lahko začneš pisatelj kjerkoli in končaš tudi kjerkoli. Danes nad to formo visi neka težka senca – eseje si predstavljamo kot nekaj težkega – v resnici pa je od nekdaj šlo za zelo svobodno formo. Podnaslov knjige sicer res spominja na priročnike za osebno rast, ki pa jih sama ne maram, ker se mi zdijo dolgočasni. Ponavadi pišejo o stvareh, ki jih bi morali že poznati: o tem, da je treba biti dober, gledati s srcem etc... Včasih se ljudje, kot učijo v takšnih knjigah, preveč potaplajo vase in zato okoli sebe ničesar več ne opazijo. Za boljše počutje je treba brati napete, žalostne in divje romane, ne pa knjige, ki pridigajo. Igralec Jacques Lecoq je nekoč dejal, da ni dobro, če se preveč potapljam vase in iščemo samega sebe, ker s tem tvegamo, da tam ne bomo nikogar našli.

V intervjuju Bukle pravite, da čas za branje bralec najde, če rad bere. Vprašanje: kako priljubiti branje nebralcem?

To je vprašanje za milijon dolarjev. Mislim, da se ljubezen do branja začne že zelo zgodaj in zato so učiteljice in tudi knjižničarke in knjižničarji v šoli zelo pomembni. Nič ni lepšega ko gledati mulca, ki obsedeno bere debelo knjigo. Prav tako se mi zdi, da včasih pozabljamo, da je branje užitek – kot da je to nekaj slabega – in morda otroke preveč morimo s kakšnimi težkimi knjigami. Ljudje smo narejeni za dobre zgodbe, vedno jim bomo prisluhnili, samo nekdo nam jih mora začeti pripovedovati. Slovenci se tudi tako radi hvalimo s tem, kako je kultura pomembna, a v resnici je za večino to le prazna beseda. Kulturo si namreč predstavljajo, kot težak oblak, ki visi nad nami in teži, torej kot nekaj morečega in zateženega. Zato mnoge ljudi knjige odbijajo, kar je velika škoda, ker vedno bolj prevladuje nek poceni amaterizem, ki je vse okoli nas. Branje je nekaj dinamičnega, a zahteva pozornost, kar je v času petminutnih filmov na jutjubu in nekaj sekundnih tvitov, velik izziv. ●

Odziv knjižnic na prireditve v Torontu in Montrealu

Tereza Poličnik-Čermelj

Narodna in univerzitetna knjižnica
tereza.policnik-cermelj@nuk.uni-lj.si

Kanada je po površini druga največja država na svetu z manj kot 34 milijoni prebivalcev. Najbolj naseljeno področje je okrog Velikih jezer. Vožnja po zeleni pokrajini daje občutek, da si v Evropi. Dejansko so pokrajino okoli Velikih jezer naselili Evropejci in jo obdelali s kmetijskimi kulturami iz Evrope. Že dolgo je tega, ko so si pokrajino delili bizoni in indijanska plemena. Evropejci so prinesli v te kraje, poleg veččin in znanja tudi vojne. Vojskovali so se med seboj in z domorodci. Vojne med Francozi in Angleži iz 17. stoletja se poznajo še danes. Vplivale so na ljudi, na uporabo jezikov in na način življenja. Pestrost je zaznati na vseh področjih.

Na kratko o kanadski pestrosti

Dve veliki mesti se med seboj očitno razlikujeta. V Torontu je čutiti ameriški vpliv, Montreal ima francoski šarm. Če ima Montreal mednarodni jazz festival, ga ima tudi Toronto in če ima Toronto veliko parado ponosa, jo ima tudi Montreal. Mesti tekmujeta in sodelujeta. Zamujen koncert Sharon Jones v Montrealu ujameš v Torontu.

Toronto je največje mesto v Kanadi z visokimi stolpniciami in skritimi starimi hišami. Cerkveni zvoniki so prenizki, da bi vplivali na podobo mesta. Razpoznavno panoramo mesta tvori visok razgledni stolp ob velikem stadionu s premično streho. Veliko je zelenja ob

jezeru Ontario. V času mojega bivanja v Torontu je bilo polno prireditev od mednarodnega festivala jazza, do praznika likov iz filmov in videoiger ter velike parade ponosa, ki se je razširila v deset dnevno praznovanje ponosa.

Referenčna knjižnica v Torontu (Toronto Reference Library)

Za obisk ene izmed knjižnic, ki jih je v Torontu precej, sem izbrala Referenčno knjižnico.

Knjižnica me je presenetila s prostornostjo, z veliko svetlobe, idealnim okoljem za študij in sprostitev. Po številu obiskovalcev se uvršča v sam svetovni vrh. Odprta je vse dni v tednu in s skrajšanim urnikom v soboto in nedeljo.

V pritličju je razstava fotografij Spreminjajočih se obrazov Toronta. Od prvih fotografij družin, ljudi različnih poklicev, portretov ljudi s ceste, mode, pričesk, obrazov, ki se v zadnjih sto letih spreminjajo, delijo po slojih in odkrivajo vsak svojo zgodbo. V določenih urah je organizirano vodenje po razstavi. Razstavo je sponzorirala banka TD.

V veliki avli je vodnjak z jezercem, ki pomirja in daje občutek ležernosti. Nad njim se dviga pet nadstropij, dostopnih z dvigalom ali po širokem stopnišču. V vsakem nadstropju je velik pult za informacije, okrog so razporejena čitalniška mesta in police z gradivom. Na vogalih so knjižne novosti. Vmes so razstavni panoji z gradivom ali umetniškimi eksponati – izdelki, narejeni s 3 D tiskalnikom. Na terminalih so spreminjajoče vsebine s slikami, risbami in starimi fotografijami.

Najvišje so posebne zbirke, glasba in umetnost. Razstavljene knjižne novosti so namenjene paradi ponosa. Ko brskam po knjigah, razmišljam o pripravi velike razstave o paradi, ki je zunaj že nekaj dni v polnem teku.

Na drugi strani stoji razstavna vitrina, kjer je predstavljen 1. julij in temeljne zgodovinske prelomnice Kanade. Za večino je 1. julij začetek veljavnosti britanskega zakona o Severni Ameriki o ustanovitvi Kanadske konfederacije. Kanada je postala del britanske monarhije z guvernerjem, ki zastopa britanskega monarha. Vlado vodi prvi minister. Zakone sprejema parlament. Za provinco Quebec je 1. julij dan preseljevanja. Vzrok za preseljevanje tiči v francoskih fevdalnih zakonih, ki jih resnici na ljubo ne razumem. Provinca Nova Funlandija in Labrador 1. julija praznujeta obletnico bitke Beaumont-Hamel, kjer so prvega dne bitke na Somi v prvi svetovni vojni padli pripadniki enot iz Nove Funlandije in Labradorja. 1. julija pred 36 leti so za uradno himno proglasili »O Canada«. Leta 1923 je na prvi julij kanadski parlament sprejel zakon o prenehanju naseljevanja Kitajcev v Kanado. Vsak ima svoje razloge za praznovanje 1. julija in ga dejansko na ulicah Toronta praznujejo vsi: belci, črnci, navijači Blue Jayev, Indijci, Pakistanci, Indijanci - vsi so Kanadčani, ki ponosno vihtijo zastave.

Poleg panojev, ki v vsakem nadstropju knjižnice predstavijo vsebino, so na policah nalepke z opozorili, ali obvestili za uporabnike. S kanadsko zastavo je označeno domoznanstvo, z rumenimi nalepkami notno gradivo, ki se lahko izposoja.

V knjižnici so celice za skupinski študij. Prostor je prijazen, prijetno sproščujoč in lep. Ni motečih dejavnikov v pretirani skrbi za varnost, arhitektonskih ovir ali radovednega osebja.

Knjižnica v Torontu me je očarala z arhitekturo, razstavami, praktičnostjo in pristopom. Pravi biser.

Parada ponosa v Torontu

Parada ponosa v Torontu se je začela leta 1981. Delavec je zaradi spolne usmerjenosti izgubil službo in ljudje so začeli protestirati v njegovo podporo. Protesti so postali tradicionalni in se prelevili v parado ponosa, ki so jo začeli prirejati povsod po velikih mestih zahodnega sveta. Tukajšnja parada se je razvila v praznik ponosa, obeležen z vsakodnevnimi dogodki ter osrednjo parado.

2

1 Jazz festival v Montrealu

2 Notranost Referenčne knjižnice v Torontu

3 Parada ponosa v Torontu

3

Letos se je na njej zbral milijon ljudi, ki so s predsednikom vlade na čelu hodili s transparenti po cestah, zaprtih za promet. Mesto je praznično okrašeno, restavracije in trgovine so odete v mavrične barve, hiše krasijo mavrične zastave. Ljudje v različnih kostumih ali goli so udeleženci parade, ljudje ob cestah so podporniki parade. Pozdravljamo se s »happy pride« in stiskom roke ali tleskom dlani. Policisti z mavričnim napisom so prijazni in se slikajo z udeleženci. Parada je kljub odlični organizaciji in veselju za trenutek zastala. Ustavili so jo temnopoliti, ki protestirajo proti policijskemu nasilju nad temnopoltnimi v Združenih državah.

Tudi v Montrealu je dolga ulica namenjena paradi ponosa. Okrašena je z baloni rožnatih barv. Polna je barov, restavracij, trgovin in druge ponudbe za istospolno usmerjene. Vendar mesto v juliju preplavi tradicionalni in v svetu odmevni jazz festival.

Jazz festivala v Montrealu

Mednarodni jazz festival v Montrealu traja deset dni in se odvija na več odrih, postavljenih na zabaviščnem prostoru pred Muzejem sodobne umetnosti. Večina koncertov je brezplačnih, ker jih sponzorirajo velike korporacije, kot so rudarski gigant Rio Tinto, banka TD, Heineken in Turkish Airways. Od enajste ure do pol noči napolni prostor staro in mlado, v njem se posluša, pleše in zabava. Obiskovalcev je veliko, vendar ni gneče. Povsod pozitivna energija, animacijske podobe, ki razveseljujejo otroke in starše za spominsko fotografijo. Odlično ozvočenje. Na sporedu so dobre vibracije klasičnega jazzja, bluesa, rocka, funkyja, latino jazzja do »trubačev iz Guče«, ki jih je pred desetimi leti s svojim ciganskim orkestrom za poroke in pogrebe predstavil Goran Bregović. Za takšen razpon glasbenih žanrov v okviru jazzja gre zahvala sponzorjem, ki spremljajo dogajanje v jazzovskem prostoru in ga ne zapirajo pred mladimi in novimi glasbenimi izzivi. Honorarji mladih glasbenikov, ustvarjalcev novih izrazov so nižji od znanih in uveljavljenih glasbenikov. Uredniki in organizatorji bi želeli privabiti čim več

znanih izvajalcev, sponzorji pa se veselijo novih z manjšimi honorarji. Ljudje so se na takšen izbor navadili in spodbujajo tako nove, kot že uveljavljene glasbenike. Tradicija je vsakoletna prireditev, glasba je vedno nova, drugačna.

Velika knjižnica (La Grande bibliothèque)

Velika knjižnica je arhitektonsko nezahtevna stavba, ki so jo uradno odprli 23. aprila 2005. Na začetku so se pojavile nevšečnosti z zelenimi termičnimi stekli, ki so pokala. Nevarnost so kmalu odpravili. Pročelje ponoči obarvajo laserski žarki. Plakati na zunanjih stenah oglašujejo največjo virtualno zbirko na svetu. Knjižnica je pod zemljo povezana z bližnjo univerzo in univerzo na otoku Reke svetega Lovrenca, avtobusnim terminalom in križiščem treh linij podzemne železnice. Zlahka jo obiše 10.000 uporabnikov na dan. Od vseh severnoameriških knjižnic je najbolj obiskana. Prav tako je po obisku na francosko govorečih področjih prva na svetu. Načrtovana je bila za milijon in pol uporabnikov na leto. Štiri leta po otvoritvi jo je obiskalo rekordnih tri milijone uporabnikov. Letni obisk v povprečju znaša dva milijona sedemsto tisoč uporabnikov. Še pred deseto, ko se knjižnica odpre, veliko obiskovalcev čaka pred knjižnico. Razen ponedeljka je knjižnica odprta vsak dan.

Znotraj knjižnice imajo posebej označeno nacionalno zbirko in arhiv, ki sta zaprta za steklenimi stenami in na voljo le registriranim uporabnikom. V navodilih o obnašanju v knjižnici je poudarjeno, da ni dovoljeno smrdeti, se umivati po telesu, prinašati živali, poslušati glasbe na glas in motiti druge. Okoli knjižnice je veliko potepuhov, ki iščejo v knjižnici zatočišče, dom in umivalnico. Varnostniki so skoraj nevidni in ločijo obiskovalca od potepuha. V pritličju je več knjigomatov in razstava posvečena štirideseti obletnici poletnih olimpijskih iger z radijskimi in televizijskimi posnetki na starih TV sprejemnikih in razstavljenih plakatih. Razstavo so pripravili v sodelovanju z arhivom.

V kleti je pisan otroški oddelek z igralnico. V prvem nadstropju je leposlovje, v drugem naravoslovje, v tretjem zgodovina in družboslovje in v četrtem umetnost. Med knjižnimi poslasticami glasbene scene je razstavljena tudi knjiga posvečena

4 Velika knjižnica v Montrealu ponoči

5 Pritličje Velike knjižnice

Največ o utripu v mestu pove plakat, s katerim univerza vabi študente: »Vklopi domišljijo!« Za današnje dni je golo znanje premalo.

festivalu jazzu. Za stekleno steno nacionalnega fonda je razstavljenih nekaj starih gramofonov in ovitkov vinilnih plošč. Ni posebne razstave o jazzu, je pa o njem veliko CD-jev in knjig. Ko sem brskala po njih (ne morem iz svoje kože), sem našla tudi perforiran lastniški žig na naslovni strani – z vidika varstva kulturne dediščine, nepojmljivo, z vidika izposoje pa praktična rešitev.

Velika knjižnica je dobesedno na križišču vseh poti v Montrealu. Je na stičišču velikih kultur in jezikov. Njena veličina ni v impozantnosti stavbe, temveč njena vsebina in dostopnost. Odločili so se, da bodo poskrbeli za največjo virtualno zbirko in so pobudniki odprtosti vseh javnih knjižnic tudi ob nedeljah.

Epilog

Fizična dostopnost do Referenčne knjižnice v Torontu in povezava z univerzami ni tako ugodna kot je do Velike knjižnice v Montrealu, vendar Referenčna knjižnica uporabnikom omogoča 3D tiskanje. Knjižnica je obeležila državni praznik s posebno vitrino. Razstava o spreminjajočih obrazih Toronta je idealno izhodišče za razumevanje, zakaj se je parada ponosa spremenila v deset dnevno praznovanje ponosa. Svetovljansko mesto z ustvarjalno energijo, poudarjanjem domišljije in ponosnimi ljudmi uvršča Toronto visoko na lestvici kvalitete življenja. Sistem knjižnic pri tem ni zanemarljiv. Velika knjižnica v Montrealu ima največjo virtualno zbirko. Razstavi prostor je posvetila 40. obletnici olimpijskih iger, ki so gotovo veliko prispevale k prepoznavnosti mesta v svetovnem merilu. Še danes je olimpijska vas atrakcija s športnimi in kulturnimi prireditvami. Jazz festival bo gotovo našel razstavno mesto v knjižnici, ob kakšni okrogli obletnici, ker imajo ogromno gradiva in celo mesto dejansko živi z njim.

Ker sem stanovala v Latinski četrti, kjer je tudi Velika knjižnica, smo začeli s festivalom latino glasbe in končali s cirkuškimi predstavami. Ko sem odhajala, je cirkuški festival še trajal na ulicah in zabaviščnih prostorih Montreala. ●

Projekt Ghostwriter

Nena Škerlj
Biblioteka SAZU
nena.skerlj@zrc-sazu.si

9.–30. julij 2015, MoTA Point, Ljubljana

Kljub temu, da je minilo že kar nekaj časa od razstave Projekt Ghostwriter, ki je potekala v produkciji MoTA – Muzeja tranzitornih umetnosti, je verjetno prav, da se zaradi njene inovativnosti objavi krajši prispevek in opozori na to temo. V tem času je Janez Kanič napisal sestavek Ghostwriter, objavljen v Bibliotekarski terminologiji, kjer se z izrazom ukvarja s terminološkega vidika¹.

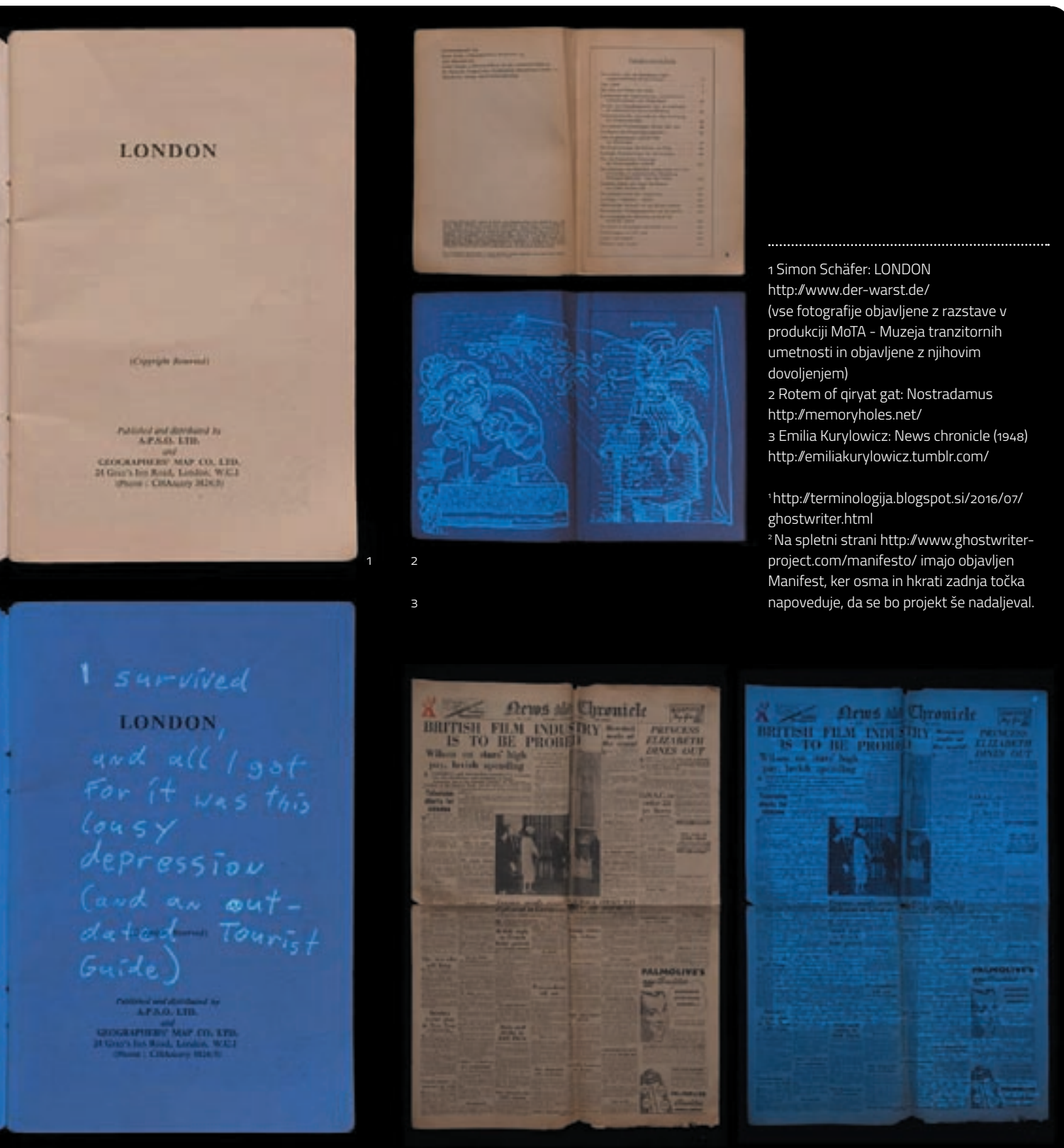
V Muzeju tranzitornih umetnosti (MoTA Point) je bil v juliju 2015 razstavljen izbor knjig in revij iz antikvariatov, katerih vsebina in podoba sta bili pod UV svetlobo povsem drugačni. Na običajni svetlobi nevidna, so se pod osvetlitvijo z UV svetlobo pokazala nova in predrugačena besedila ter nove ali dopolnjene ilustracije raznih umetnikov – »ghostwriterjev«. Sodelovali so: Kaja Avberšek, Alex Baladi, Matthew Bohan, Ilaria Bozzini, Mina Fina, Collective I.D.I.O.T, Antonia Insunz, Jorge Gonzalez, Kukla Keshnerović, Deborah Kelly, Nejc Korenič, Eva Lucija Kozak, Emilia Kurylowicz, Izar Lunaček, Inger Wold Lund, Andrea Nicolò, Bill Noir, Raphael Picard, Tamara Piña, Arjan Pregl, rotem of qiryat gat, Julie Redon, Mario Felipe Rodríguez, Silvia Sardellar, Simon Schäfer, Špela Škulj, Mia Špindler, Daniele Tognozzi, Neja Tomšič, Barbara Tomšič in Claudia De la Torre.

Projekt Ghostwriter je nastal v sodelovanju z berlinskim kuratorskim kolektivom Greta Rustt, ki ga vodi Daniela Hermosilla. Prvič je bil predstavljen v Berlinu, drugič v Ljubljani, prihodnja lokacija pa še ni znana². Napoleon je bil prikazan kot shizofrenik, ko je UV flomaster spremenil

njegovo vojsko zgolj v blodnjo, eden od portretirancev Hansa Holbeina mlajšega je postal Fantom iz opere, *Portret dečka* (Francis George Hare), ki ga je napravil Sir Joshua Reynolds, je bil spremenjen v Alico v čudežni deželi, slika z naslovom *Koncert* Gerarda Terborcha je bila spremenjena v prizor koncerta skupine Slash, Vermeerjeva *Čipkarica* je postala Unabomber, dodana so bila številna nova besedila, komentarji, opombe, risbe, ornamenti ...

Morda bo *Projekt Ghostwriter* vzpodbudil tudi druge bralce k podobnim posegom in kdo ve, kaj se bo sčasoma našlo pod UV svetlobo v knjigah in knjižnicah. Takšne cepitve besedil, podob in pomenov v eni sami publikaciji z omejenim številom strani se bližajo Borgesovim svetovom neskončnih knjig in knjižnic. Projekt Ghostwriter še dodatno razširi že tako mnogotere poglede na knjige, branje, bralce, na knjižničarje in knjižnice ter na umetnike in umetnost, določena publikacija pa lahko postane tudi umetniško delo, z nepreštevnimi plastmi in pomeni, saj gre za vidno, ne takoj vidno in potencialno večpomenskost. Poleg vsebinske in vizualne množitve pomenov je projekt tudi ekološki, saj gre za uporabo že obstoječih publikacij. Zlahka si je predstavljati, kako na tak način knjige postajajo unikatne in da se bo sčasoma v pravilih za katalogizacijo spet znašla vsaj kakšna nova opomba. Po zaprtju razstave so bile knjige z žigom vrnjene v antikvariate oziroma v obtok, kot povsem običajne knjige, vse dokler jih ne bodo obsijali UV žarki in samo vprašanje časa je, kdaj se bo kakšna publikacija *Projekta Ghostwriter* znašla tudi v knjižnici in v rokah bralca. ●

1

2

3

1 Simon Schäfer: LONDON
<http://www.der-warst.de/>
 (vse fotografije objavljene z razstave v
 produkciji MoTA - Muzeja tranzitornih
 umetnosti in objavljene z njihovim
 dovoljenjem)
 2 Rotem of qiryat gat: Nostradamus
<http://memoryholes.net/>
 3 Emilia Kurylowicz: News chronicle (1948)
<http://emiliakurylowicz.tumblr.com/>

¹<http://terminologija.blogspot.si/2016/07/ghostwriter.html>
²Na spletni strani <http://www.ghostwriter-project.com/manifesto/> imajo objavljen Manifest, ker osma in hkrati zadnja točka napoveduje, da se bo projekt še nadaljeval.

Priznanja Slovenske sekcije IBBY

Tilka Jamnik
Mestna knjižnica Ljubljana
tilka.jamnik@gmail.com

Promotorji mladinske književnosti in branja

Letos Slovenska sekcija IBBY sedmič zapored podeljuje priznanja za izjemne dosežke na področju promocije mladinske književnosti in branja. Sofinancira jih Javna agencija za knjigo RS.

Nagrada Slov. sekcije IBBY 2016: IDA MLAKAR ČRNIČ samostojna bibliotekarska sodelavka na področju bibliopedagogike

Ida Mlakar Črnič (1956), ki je študirala slavistiko in primerjalno književnost z literarno teorijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, od leta 1995 do danes (torej že 21 let) dela kot višja knjižničarka, najprej v Knjižnici Otona Župančiča (v enoti Pionirska knjižnica), od vsega začetka na področju bibliopedagogike, po združitvi v enotno Mestno knjižnico Ljubljana pa v Pionirski – centru za mladinsko književnost in knjižničarstvo, kjer od leta 2001 tudi soureja Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig, sodeluje pri pripravi programov Strokovnih sred ter pri promociji kakovostnega branja (znak za kakovost zlata hruška). Od leta 2015 ima naziv samostojni bibliotekarski sodelavec, njeno osrednje delovno področje obsega bibliopedagogiko, je odlična mladinska knjižničarka z velikim posluhom do otrok in mladih ter izjemna pravljíčarka.

V vzajemni bibliografski-kataložni bazi podatkov COBISS so pod njenim imenom zbrani različni prispevki, tako v revijah ali knjižnih izdajah objavljeni članki kot prispevki s konferenc in strokovnih srečanj, do uredniškega dela za Priročnik, spremnih besed, bibliografij, leposlovnih ter poučnih besedil, plakatov in didaktičnih igrac̄ za otroke in mladino.

Je pa tudi mladinska pisateljica; izšlo je

je 11 njenih slikanic, Cipercopec̄ek je doživel prevod v angleščino (2012) in kitajščino (2014) ter prenos v animirani film (2014). Letos je za slikanico O kravi, ki je lajala v luno z ilustracijami Petra Škerla (Miš, 2015) prejela nagrado Kristine Brenkove za izvirno slovensko slikanico; istočasno je to slikanico Mednarodna mladinska knjižnica v Münchnu uvrstila v zbirko Bele vrane (White Ravens 2016). Ida Mlakar Črnič združuje veliko talentov in znanj, s katerimi plemeniti svoje strokovno delo, ga bogati in mu s tem daje novo kakovost. Je tudi zelo vedoželjna, rada se uči, išče nove poti in pristope k delu z novimi generacijami bralcev in človek, ki verjame v moč knjig, zapisane in pripovedovane besede.

Priznanje Slov. sekcije IBBY 2016: IRENA CERAR samostojna in zunanja sodelovka - odgovorna urednica National Geographic Junior

Irena Cerar (1970), diplomirana literarna komparativistka, je dolgoletna odgovorna urednica otroške revije National Geo-

graphic Junior, avtorica priljubljenih družinskih izletniških vodnikov Pravljične poti Slovenije (2004), Pravljične poti v zgodovino (2009) in Kamniške pravljíčke poti (2015), ki jih je vse izdala založba Sidarta. Za različne založbe ureja knjige s področja poučnega leposlovja, je avtorica številnih člankov, reportaž, objavljenih v revijah in časopisih. Je tudi pripovedovalka ljudskih pravljíc; pripravlja številne samostojne pripovedovalske dogodke ter gostuje na vseh vidnejših tovrstnih festivalih pri nas. Prva pri nas je razvila nov in izviren način pripovedovanja pravljíc na prostem, v naravi, ki združuje pripovedovalsko prakso z interpretacijo naravne in kulturne dediščine ter doživljajsko pedagogiko. Od leta 2010 za Knjižnico Franceta Balantiča Kamnik vodi Kamniške pravljíčke poti (rezultat tega je tudi njen prvi tovrstni lokalni družinski izletniški vodnik Kamniške pravljíčke poti); za kar je usposobljena kot planinska vodnica Planinske zveze Slovenije. Irena Cerar je tudi soustanoviteljica, soorganizatorica in pripovedovalka Križnikovega pravljíčnega festivala v Motniku, ki od leta 2012 poteka

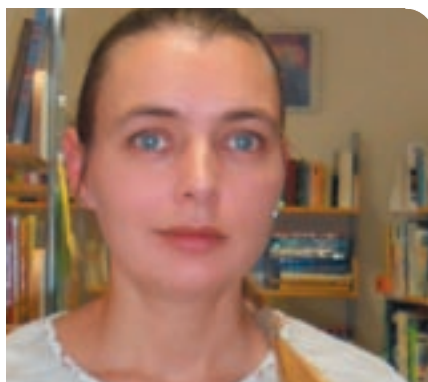

v sodelovanju s Knjižnico Franceta Balantiča Kamnik, Ivanka Učakar ter Kulturnim društvom Motnik. Jenkret je biv ... Križnikov pravljčni festival je v okviru Kulture Nature Slovenija, gibanja za ohranjanje in uveljavljanje kulturne in naravne dediščine in krajine, prejel priznanje Naša Slovenija 2014. Ireno Cerar odlikuje izviren pristop k spodbujanju družinskega branja s kombinacijo poučne in literarne knjige; izviren didaktično-metodološki pristop k pravlji z izkustvenim učenjem v naravi; ohranjanje slovenske literarne kulturne dediščine, predvsem s tem, da je prenesla pravljico v prostor, kjer je nastala; pripovedovanje in neposredno delo z mladimi bralci ter njihovimi starši na dogodkih, ki so zelo obiskani. Njene številne dejavnosti in ustvarjalna srečanja z mladimi so osnova za razvoj ustreznih bralnih navad in bralne pismenosti.

Priznanje Slov. sekcije IBBY 2016: mag. URŠKA BAJDA vodja dveh šolskih knjižnic, tudi učiteljica medpredmetnega podočja knjižnično informacijsko znanje in izbirnega predmeta informacijsko opismenjevanje.

Mag. Urška Bajda (1973), zaposlena na OŠ Tončke Čeč Trbovlje in JZ OŠ Marjana Nemca Radeče, je leta 2003 diplomirala iz bibliotekarstva in leta 2016 uspešno zagovarjala magistrsko delo Vloga knjižnice v procesu vseživljenjskega učenja uporabnikov. Svoje poslanstvo šolske knjižničarke uresničuje s tem, da skrbi za prve stike otrok s knjigami in drugim gradivom v knjižnici, motivira najstnike k branju za znanje in branju za užitek, kar se odraža tudi na zaposlenih na obeh šolah ter starših otrok. V obdobju desetih let je izvedla preko 30 mednarodnih projektov; kot prva slovenska učiteljica je bila predlagana za ambasadorico eTwinning skupnosti ter skupaj s skupino učiteljev različnih področij izvajala delavnice po Sloveniji. Koordinirala je dvoletni Comenius projekt, sodelovala pri načrtovanju mednarodnih projektov informacijskega opismenjevanja učencev za rabo IKT, kar jo je pripeljalo tudi do mentorstva učencem v debatnem

klubu. Leta 2011 je postala šolska koordinatorica v nacionalnem projektu ZRSŠ Opolnomočenje bralcev z bralno pismenostjo in dostopom do znanja ter pripravila Strategijo za razvijanje bralne pismenosti učencev na ravni šole, ki je postala del razvojnega načrtovanja. Leta 2015 je objavila monografsko publikacijo Mednarodno sodelovanje & projektno učno šolsko delo knjižnice v spletnem okolju eTwinning in na mednarodni konferenci SIRIKT v Kranjski gori prva (in

do danes edina) prejela naziv eTwinning Superstar, ki pomeni priznanje za največje število kvalitetno izvedenih projektov med učitelji v naši državi.

Mag. Urška Bajda je zelo dejavna na različnih izobraževalnih dogodkih, posvetovanjih in kongresih ter pri pisanju strokovnih člankov; njena bibliografija obsega veliko del v povezavi z motivacijo, debatami, knjižničnimi dejavniki branjem in pismenostjo mladih. Na področju vzgoje in izobraževanja ter bibliotekarstva s svojim profesionalnim udejstvovanjem in različnimi projekti promovira knjižnico, vlogo šolskega knjižničarja in vse, kar je povezano z branjem.

Priznanje Slov. sekcije IBBY 2016: Služba za mlade bralce v Mariborki knjižnici

Služba za mlade bralce ima v Mariborski knjižnici in tudi v slovenskem merilu posebno mesto, pomen in zasnov. Izhodišče ima v načrtu dr. Bruna Hartmana o razvoju mreže javnih knjižnic na območju občine Maribor iz leta 1969 in leta 1970 je Ignac Kamenik, takratni

ravnatelj Mestne knjižnice, začrtal Službo za mlade bralce kot notranjo organizacijsko enoto, ki od začetkov in vse do danes utrjuje svoje specifično strokovno delovno področje: sistematično, redno, aktualno in strokovno ukvarjanje z mladimi bralci od predbralnega obdobja do 15. leta starosti. Organizacijsko je rastla s širitvijo knjižničnega sistema, v več kot štiridesetih letih se je smotrno dopolnjevala, prilagajala potrebam okolja in usmeritvam šolstva ter sledila novim komunikacijskim tokovom. Njene naloge se v skladu s cilji Mariborske knjižnice zaokrožajo v tri vsebinske in organizacijske sklope: skrb za nabavo in obdelavo knjižničnega gradiva za otroke in mladostnike, bibliopedagoško delo z mladimi bralci ter sodelovanje knjižnice v javnosti, v različnih projektih za promocijo branja, mladinskega knjižničarstva in umetnosti pripovedovanja. Vse to jo vseskozi prepleta z različnimi organizacijskimi enotami znotraj knjižnice in v širšem slovenskem prostoru. Izjemno strokovno dediščino so mariborski mladinski knjižničarji pod uredniškim očesom Darje Kramberger in Maje Logar popisali v zborniku Splet znanja in domišljije: zbornik ob petdesetletnici mladinskega knjižničarstva v Mariboru: 1953-2003 (2006). Književna, knjižna in knjižnična vzgoja mladega bralca so v ospredju vsega njenega prizadevanja, umetnost pripovedovanja v najširšem smislu pa je njena dejavnost, ki jo od začetka prepleta z vsemi oblikami bibliopedagoškega dela. Ima stalno bazo številnih izjemnih pripovedovalcev, ki se izpopolnjujejo in iščejo nove poti, polje pripovedovanja pa že dve desetletji selijo tudi v prostor odraslega poslušalstva ter ga prepletajo s kulturno dediščino in narečji. V okviru njenega delovanja so prvič na področju slovenskega splošnega knjižničarstva zaživel Pravljični dnevi s pravljčno šolo ali simpozijem. Služba za mlade bralce se lepo povezuje z revijo Otrok in knjiga, Mariborska knjižnica pa je v okviru Službe za mlade bralce izdala še monografiji Sedi k meni, povem ti eno pravljico (2006) ter Za pravljice odklenjene ključavnice (2012). ●

Miha Mali

Narodna in univerzitetna knjižnica

miha.mali@nuk.uni-lj.si

Ulica, po kateri vsi hitijo

Dnevnik, 26. 11. 2016, leto 66, št. 275, str. 10-11

(Mateja Hrastar)

Čopova ulica v Ljubljani ima sicer le peščico prebivalcev, pa še ti večinoma živijo v samostanu. Frančiškanski samostan na Čopovi je verjetno najbolj varovana skrivnost ulice. Na tem mestu je samostan že od 12. stoletja, ko ga je zgradil red avguštincev. Ko je leta 1784 Jožef II. razpustil red, so samostan dobili frančiškani. V samostanu je zelo dragocena knjižnica. Ob našem obisku knjižnice je Pater Ambrož Mušič, eden od trinajstih menihov, ki trenutno živijo v samostanu, je s šopom ključev odprl železna vrata in iz prostora je dahnil hlad z vonjem po knjigah. V samostanski knjižnici hranijo približno 70.000 knjig, med njimi tudi take zaklade kot so srednjeveški rokopisi, inakunabule ter Dalmatinovo Biblijo s Trubarjevim podpisom. Pater Ambrož nas je poučil, da so se v njihovi knjižnici ohranile tudi knjige, ki so bile na indeksu prepovedanih knjig. Primer je Kopernikova knjiga iz leta 1694. Ironija je, da okna samostanske knjižnice gledajo naravnost na McDonalds. Zaradi tega se niti najmanj ne vznemirjamo, je zatrdil pater Ambrož.

Od Dalmatinove Biblije do Pike Nogavičke

Večer, 23. 11. 2016, leto 72, št. 272, str. 24-25

(Zora Štok)

Knjižničarji, natančneje knjigovezi Univerzitetne knjižnice Maribor (UKM) so te dni pripravili razstavo *Več kot obrt – knjigoveštvo v Mariboru skozi*

čas. Marsikdo je šele sedaj izvedel, da ima UKM v svojih trezorjih številne dragocenosti. Naj omenimo samo 2 izvoda Dalmatinove Biblije iz leta 1584, Vischerjevo Topografijo vojvodine Štajerske iz 17. stoletja in celo nekaj rokopisov izpred časov tiskane knjige. Razstava je dokazala, da je knjigoveštvo, kljub temu, da je dandanes že nekoliko v usihanju, žlahtna obrt, ki ima v Mariboru dolgo tradicijo. Trenutno premore knjigoveznica UKM 4 zaposlene, občasno pa jim na pomoč priskočijo sodelavci iz drugih oddelkov, ali zaposleni preko javnih del. V knjigoveznici UKM obnavljajo študijsko grahivo, beletristiko, raritete, ki jih ima shranjena UKM in še marsikaj drugega. Od letošnjega oktobra v UKM ne obnavljajo le knjig, ki jih hranijo, ampak svoje storitve ponujajo tudi na širšem trgu. Tisti, ki imate knjigo, ki bi jo želeli obnoviti, jo lahko prinesete v knjigoveznico UKM in se tam pogovorite kaj bi bilo treba obnoviti. Nedolgo nazaj so obnovili starejšo izdajo Pike Nogavičke, saj jo je njen lastnik zaradi navezanosti nanjo raje dal obnoviti kot da bi si nabavil nov izvod.

V Cobissovih mreži bi lahko bil ves Zahodni Balkan

Delo, 17. 11. 2016, leto 58, št. 267, str. 14 (Jasna Kontler-Salamon)

Mrežo »Cobiss.Net«, ki jo od leta 1987 vzdržuje Institut informacijskih znanosti (IZUM) v Mariboru trenutno uporablja Slovenija, Bosna in Hercegovina, Srbija, Črna gora, Makedonija, Bolgarija, v zadnjih letih pa jo je sprejelo tudi v mnogo knjižnic v Albaniji in na Kosovu. IZUM je za širitve mreže Cobiss.Net pričakoval ustrežno

financiranje od Slovenije, vendar se je ta podpora zadnja leta drastično zmanjševala, predlanskim pa je bila povsem ukinjena. Financiranje širitve mreže Cobiss.Net se tako opira na številne druge vire, med drugim je eden izmed virov plačilo 21 evrov licenčnine na mesec, ki se ga zahteva za uporabo COBISS-a na knjižničnih PC-jih. Znesek takšnega sofinanciranja se bo povečal, ko se bo mreža »Cobiss.Net« razširila po celotnem področju Srbije, ki premore preko 3.000 knjižnic. Glede na to, da je tudi UNESCO prepoznal potencial IZUM-a kot pomembnega regionalnega centra za knjižnično informacijske sisteme, je dodatno nerazumljivo pomanjkanje posluha države za potrebe širitve mreže Cobiss.Net.

Razumejo in govorijo še...

Večer, 3. 12. 2016, leto 72, št. 281, str. 22 (Nana Riputer Rodež)

Porabske Slovence (slovenska manjšina živeča na Madžarskem) s slovensko knjigo in knjižničnim gradivom od leta 2000 oskrbuje bibliobus Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota (PIŠK). Pred tem pa je tudi PIŠK že desetletja sodelovala z Županijsko in mestno knjižnico Daniel Berzsenyi iz Sombotelja, s katero sta si izmenjavali tiskane izdaje knjig ter sodelovali na raznovrstnih strokovnih in kulturnih področjih. Bibliobus v Porabju ne pobira članarine in beleži letno približno 1.300 obiskovalcev, ki si izposodijo približno 7.000 enot gradiva. Vozi vsak drugi ponedeljek in ustavlja na petih postajališčih, zlasti blizu šol in vrtcev. Mladi Porabci še vedno približno razumejo in govorijo slovenski jezik, brana beseda pa jim že povzroča večje

težave. Poleg PIŠK se za izboljševanje bralne kulture in pismenosti v maternem jeziku pri Porabskih Slovencih zavzema tudi Ministrstvo za kulturo, ki za nakup knjižničnega gradiva in program razvoja knjižnične dejavnosti na obmejnem področju namenja velika sredstva.

Do knjige v naslanjaču

Delo, 5. 12. 2016, leto 58, št. 282, v prilogi Plus 50 - str. 22 (Mojca Demšar)

Biblos je prva slovenska e-knjžnica in e-knjžigarna ter deluje kot spletna stran (www.biblos.si). Če si želite knjigo izposoditi, se morate včlaniti v katero od knjižnic, ki sodelujejo v projektu. Izposoja se e-knjige in sicer na raznovrstne elektronske naprave (tablica, bralnik, pametni telefon, navaden PC). E-knjige imajo v primerjavi s tiskanimi dve veliki prednosti. Ker so na voljo prek oddaljenega dostopa se uporabnikom ni treba odpraviti v knjižnico, da bi si jo izposodili oziroma jo vrnili. To zlasti pride prav ljudem, ki imajo težave z gibljivostjo, oziroma dostopom do knjižnice. Pomembna prednost e-knjige pa je tudi, da se lahko tehnologija prilagodi velikost črk in kontrast zaslona, kar je dragocena pomoč starejšim in slabovidnim bralcem. Do zdaj je bila v Biblosu največkrat izposojena knjiga Cavazza avtorice Vesne Milek. ●

Silva Novljan

silva.novljan@gmail.com

Mir za branje

Pogovor z naključnim obiskovalcem
Narodne in univerzitetne knjižnice

Vas lahko zmotim pri branju z vprašanjem, ali ste redni obiskovalec NUK?

Da, povprečno jo obiščem trikrat tedensko, tako spotoma na poti domov.

Kaj vas je danes privedlo v knjižnico?

Postanek za pregledovanje spletnih strani na internetu in branje knjige.

Kje ste si izposodili knjigo, ki jo pravkar berete?

V Mestni knjižnici Ljubljana.

Torej ste član dveh knjižnic?

Da.

Zakaj si izberete NUK za branje knjig?

Tu se lažje zberem kot doma, še zlasti čez dan. Mirno je in lahko se umirim, zraven pa še pobrskam po internetu.

Je ta informacijski oddelek dovolj toplo in prijetno okolje za branje?

Ne ravno dovolj. Tako, za silo.

Obiščete še kakšen drug oddelek?

Časopisni.

Poznate posebne zbirke NUK?

Pravzaprav ne. Vem, da arhivirajo časopisje.

Imate radi leposlovje. Vas kot tehnologa zanima še kakšno drugo

gradivo, morda zemljevidi, rokopisi, glasbena dela, drobni tisk ... ?

Trenutno ne. Ne vem, pravzaprav, kaj je drobni tisk.

Kaj vam pove beseda narodna v imenu NUK?

Da NUK zbira vse, kar je bilo napisano.

Se udeležite kakšne prireditve v NUK, si ogledate kakšno razstavo?

Ne.

Kako ocenjujete vlogo knjižnice. Ima kakšen vpliv na razvoj posameznika?

Težko rečem. Morda, če se obiskovalec lahko pogovori s knjižničarjem.

In kakšen je stik s knjižničarji v NUK?

Praktično ga ni. Je le v izposoji. Tu je kar mir.

Ste zadovoljni s tem, kar vam daje knjižnično okolje?

Primarno je, da si lahko izposodiš knjige in da lahko bereš v miru!

Kaj pa plačilo članarine in drugi stroški poslovanja?

Nekaj moramo prispevati, kajne?!

Hvala za podarjenih pet minut! ●

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

POVABILO K SODELOVANJU

Spoštovani!

Uredništvo revije Knjižnica pripravlja tematsko številko na temo »Organizacija znanja in knjižnice: sodobni izzivi pri strokovni obdelavi informacijskih virov«. Gre za temo, ki zelo zanima strokovno javnost, ta številka pa bo tudi priložnost, da obeležimo 30-letnico, odkar je predsedstvo takratne Skupnosti jugoslovanskih nacionalnih knjižnic sprejelo IZUM-ov koncept vzajemne katalogizacije kot skupno osnovo knjižničnega informacijskega sistema.

Nove tehnologije, novi nosilci vsebin, novi načini objavljajanja ter širjenja novih znanj in dognanj so obdelavo knjižničnega gradiva postavili pred nove izzive, ki terjajo strokovno utemeljene odgovore. V našem prostoru smo zaznali naslednja vprašanja:

- Kakšna je smer razvoja na svetovni ravni? Ali je mednarodni standard »Resource Description and Access« (RDA) ter konceptualni model Funkcionalne zahteve za bibliografske zapise (FZBZ) ustrezen odgovor na te izzive?
- Kako se obdelava knjižničnega gradiva povezuje z distribuirano infrastrukturo, kot je semantični splet, kar pomeni povsem nov pristop?
- Kako naj knjižnice odgovorijo na zahtevo učinkovitega upravljanja z elektronskimi viri, ki jih morajo integrirati v procese skupaj s tradicionalnimi nosilci?
- Kako odgovoriti na izziv obdelave kulturne dediščine, vključno z domoznanskim gradivom, tu mislimo na gradivo v posebnih zbirkah in elektronsko gradivo ter opise na ravni zbirk?
- Kako uskladiti kakovost bibliografskih zapisov s potrebami po poslovni racionalizaciji procesov nabave in obdelave gradiva, ki se nakazuje v smeri centralizacije in zagotavljanja katalogizacijskih storitev za druge vrste knjižnic?
- Šolske knjižnice so spremembe Zakona o knjižničarstvu postavile pred zahtevo vključevanja v vzajemni katalog: kakšne izzive to pomeni za njih in kakšne za nacionalni vzajemni bibliografski sistem?
- S kakšnimi izzivi se sooča bibliografija raziskovalcev?
- Kako se je z razvojem pristopov razvijala slovenska bibliotekarska in dokumentacijska terminologija s tega področja?

OBVESTILO AVTORJEM

Knjižničarske novice so informativni bilten, ki seznanja slovenske knjižnične delavce s tekočimi dogajanji in novostmi v stroki. Objavlja strokovne članke, poročila s strokovnih posvetovanj, srečanj in sestankov, prispevke o pomembnih dogodkih in novostih v knjižnicah, prispevke o projektih, v katerih sodelujejo knjižnice, intervjuje, mnenja in ocene, spominske in podobne zapise, obvestila in razpise ter obvestila o prireditvah, posvetih in drugih strokovnih dogodkih.

Navodila za pripravo prispevkov

Jezik objavljenih prispevkov je praviloma slovenski, v skladu z odločitvijo uredništva, pa tudi angleški. Avtorji morajo uredništvu poslati jezikovno pravilno besedilo. Prejetih tekstov uredništvo ne lektorira. Avtor tudi v celoti odgovarja za vsebino prispevka. Avtorsko pravico do objavljenih prispevkov ima izdajatelj publikacije, avtor obdrži moralne avtorske pravice.

Naslov prispevka mora biti kratek in jasen, dopolni se lahko s podnaslovom. Pri poročilih s strokovnih posvetovanj in drugih srečanj naj bodo v naslovu/ podnaslovu prispevka navedeni naslov posvetovanja oziroma srečanja ter kraj in datum dogodka.

Pod naslovom naj bo naveden avtor prispevka (oziroma avtorji), in sicer vedno v polni obliki (ime in priimek). Če je avtorjev več, naj sami določijo vrstni red imen avtorjev. Poleg imena avtorja je treba navesti tudi sedež ustanove, kjer je avtor prispevka zaposlen ali ime fakultete, če je študent, ter elektronski naslov avtorja. Tudi pri večjem številu piscev je treba pri vsakem posamezniku navesti vse zahtevane podatke. Pri citiranju virov naj avtorji upoštevajo navodila revije Knjižnica. Dolžina prispevka naj ne presega 20.000 znakov (vključno s presledki).

Prispevek lahko poleg teksta vsebuje tudi slike (preglednice, diagrame, fotografije ipd.). Vsaka slika naj ima zaporedno številko in naslov. Če avtor slik ne vključi v besedilo prispevka, naj bo v njem jasno označeno, katera slika sodi na določeno mesto v tekstu. Pri vsaki sliki je treba navesti tudi njeno avtorstvo (avtor je lahko pisec prispevka ali kdo drug). Pri portretni fotografiji je potrebno navesti tudi imena oseb v polni obliki (ime in priimek), in sicer z začetno navedbo "Od leve proti desni:... ". Avtor prispevka mora uredništvu predložiti pisne izjave oseb na portretni fotografiji, da se strinjajo z javno objavo fotografije v Knjižničarskih novicah. Slikovno gradivo lahko avtorji priložijo tudi v JPG ali TIF formatu.

Z oddajo prispevka uredništvu se šteje, da avtor soglaša z objavo svojega prispevka v tiskani in elektronski obliki Knjižničarskih novic.

Pošiljanje prispevkov

Prosimo, da članke in prispevke pošljete uredništvu publikacije v elektronski obliki, in sicer na naslov knjznicarske.novice@nuk.uni-lj.si. Pošljete jih lahko tudi na CD-ROM-u na naslov Narodna in univerzitetna knjižnica, Informacijski center za bibliotekarstvo, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevkov ne honoriramo!

Uredništvo Knjižničarskih novic

10.11.2014
11.11.2014
12.11.2014
13.11.2014
14.11.2014

NARODNA IN
UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

